WYROK SĄDU PIERWSZEJ INSTANCJI (pierwsza izba)
z dnia 24 maja 2007 r.*

W sprawie T-289/01

Der Grüne Punkt — Duales System Deutschland GmbH, poprzednio Der Grüne Punkt — Duales System Deutschland AG, z siedzibą w Kolonii (Niemcy), reprezentowana przez adwokatów W. Deselaersa, B. Meyringa oraz E. Wagnera,

strona skarżąca,

przeciwko

Komisji Wspólnot Europejskich, początkowo reprezentowanej przez S. Ratinga, następnie przez P. Olivera, H. Gading oraz M. Schneidera, a następnie przez W. Möllsa oraz R. Sauera, działających w charakterze pełnomocników,

strona pozwana,

* Język postępowania: niemiecki.

popieranej przez

Landbell AG für Rückhol-Systeme, z siedzibą w Moguncji (Niemcy), reprezentowaną przez adwokatów A. Rinne'a oraz A. Walza,

interwenient,

mającej za przedmiot skargę o stwierdzenie nieważności art. 3 decyzji Komisji 2001/837/WE z dnia 17 września 2001 r. dotyczącej postępowania na podstawie art. 81 traktatu WE i art. 53 porozumienia o EOG (sprawy COMP/34493 — DSD, COMP/37366 — Hofman + DSD, COMP/37299 — Edelhoff + DSD, COMP/37291 — Rechmann + DSD, COMP/37288 — ARGE i pięć innych przedsiębiorstw + DSD, COMP/37287 — AWG i pięć innych przedsiębiorstw + DSD, COMP/37526 — Feldhaus + DSD, COMP/37254 — Nehlsen + DSD, COMP/37252 — Schönmakers + DSD, COMP/37250 — Altvater + DSD, COMP/37246 — DASS + DSD, COMP/37245 — Scheele + DSD, COMP/37244 — SAK + DSD, COMP/37243 — Fischer + DSD, COMP/37242 — Trienekens + DSD, COMP/37267 — Interseroh + DSD) (Dz.U. L 319, str. 1), lub tytułem żądania ewentualnego skargę o stwierdzenie nieważności tej decyzji w całości, oraz stwierdzenie nieważności zobowiązania skarżącej, o którym mowa w motywie 72 tej decyzji,

SĄD PIERWSZEJ INSTANCJI WSPÓLNOT EUROPEJSKICH
(pierwsza izba),

w składzie: R. García-Valdecasas, prezes, J.D. Cooke i I. Labucka, sędziowie,
sekretarz: K. Andová, administrator,

uwzględniając procedurę pisemną i po przeprowadzeniu rozprawy w dniach 11 i 12 lipca 2006 r.,

wydaje następujący

Wyrok

Ramy prawne

A — *Rozporządzenie w sprawie zapobiegania powstawaniu odpadów opakowaniowych*

1 W dniu 12 czerwca 1991 r. rząd niemiecki wydał Verordnung über die Vermeidung von Verpackungsabfällen [rozporządzenie w sprawie zapobiegania powstawaniu odpadów opakowaniowych (BGBl. 1991 I, str. 1234)], którego zmieniona wersja, mająca zastosowanie w niniejszej sprawie, weszła w życie w dniu 28 sierpnia 1998 r. (zwane dalej „rozporządzeniem" lub „rozporządzeniem w sprawie opakowań"). Celem tego rozporządzenia jest zapobieganie powstawaniu i ograniczanie oddziaływania odpadów opakowaniowych na środowisko naturalne. W tym celu rozporządzenie zobowiązuje producentów i dystrybutorów do przyjmowania zwrotu i odzysku zużytych opakowań handlowych wykorzystywanych poza publicznym systemem usuwania odpadów.

2 Zgodnie z § 3 ust. 1 rozporządzenia opakowaniami handlowymi (zwanymi dalej „opakowaniami") są opakowania służące do przekazywania produktu konsumentowi końcowemu w miejscu sprzedaży. Chodzi tu także o opakowania wykorzystywane w handlu, w gastronomii oraz przez innych usługodawców w celu umożliwienia lub ułatwienia przekazania produktów konsumentowi końcowemu (opakowania usługowe), a także naczynia i sztućce jednorazowego użytku.

3 Paragraf 3 ust. 7 rozporządzenia określa producenta jako każdą osobę wytwarzającą opakowania, materiały opakowaniowe lub produkty umożliwiające bezpośrednie wytwarzanie opakowań, jak również każdą osobę, która wprowadza opakowania na terytorium Niemiec. W odniesieniu do dystrybutora § 3 ust. 8 rozporządzenia wskazuje, że jest nim każda osoba, która wprowadza na rynek opakowania, materiały opakowaniowe lub produkty umożliwiające bezpośrednio wytwarzanie opakowań lub też opakowane towary na dowolnym poziomie łańcucha dystrybucji. Dystrybutorami w rozumieniu tego rozporządzenia są również spółki prowadzące działalność w zakresie sprzedaży na odległość. Wreszcie konsument końcowy jest zasadniczo zdefiniowany w § 3 ust. 10 wspomnianego rozporządzenia jako każda osoba, która nie dokonuje odsprzedaży towaru w postaci, w jakiej towar ten został jej dostarczony.

4 Producenci i dystrybutorzy opakowań mogą w dwojaki sposób spełnić nałożony na nich w rozporządzeniu obowiązek przyjmowania zwrotu i odzysku.

5 Po pierwsze, zgodnie z § 6 ust. 1 i 2 rozporządzenia producenci i dystrybutorzy mają obowiązek przyjmować nieodpłatnie zwracane opakowania używane przez konsumentów końcowych, w punkcie sprzedaży lub w jego bezpośrednim sąsiedztwie, oraz poddawać je odzyskowi (dalej „system indywidualny"). Obowiązek przyjmowania zwrotu spoczywający na dystrybutorze jest ograniczony do rodzajów, kształtu i rozmiarów opakowań i opakowanych produktów, które znajdują się w jego asortymencie. W odniesieniu do dystrybutorów dysponujących powierzchnią handlową poniżej 200 m^2 obowiązek ten ogranicza się jedynie do opakowań produktów oznaczonych marką sprzedawaną przez dystrybutora (§ 6 ust. 1 zdanie czwarte i piąte rozporządzenia). Zgodnie z § 6 ust. 1 zdanie trzecie rozporządzenia w ramach systemu indywidualnego dystrybutor ma obowiązek poinformowania konsumenta końcowego o możliwości zwrotu opakowania „za pomocą łatwo rozpoznawalnych i czytelnych tablic informacyjnych".

6 Po drugie, zgodnie z § 6 ust. 3 zdanie pierwsze rozporządzenia producenci i dystrybutorzy mogą przystąpić do systemu zapewniającego regularną zbiórkę, na

całym obszarze działania dystrybutora, zużytych opakowań handlowych od konsumenta końcowego lub w pobliżu jego miejsca zamieszkania w celu poddania ich odzyskowi (dalej „system zbiorowy"). Producenci i dystrybutorzy przystępujący do systemu zbiorowego są zwolnieni z obowiązku przyjmowania zwrotu i odzysku w odniesieniu do wszystkich opakowań objętych tym systemem. Zgodnie z pkt 4 ust. 2 zdanie drugie załącznika I do § 6 rozporządzenia producenci i dystrybutorzy mają obowiązek ujawnić fakt swojego uczestnictwa w systemie zbiorowym „za pomocą etykiet lub innych odpowiednich środków". Mogą oni uczynić wzmiankę o tym uczestnictwie na opakowaniach lub wykorzystać inne środki, jak przykładowo informację dla klientów umieszczoną w miejscu sprzedaży lub informację załączoną do opakowania.

7 Na podstawie § 6 ust. 3 zdanie jedenaste rozporządzenia systemy zbiorowe podlegają zatwierdzeniu przez właściwe władze danego kraju związkowego. Aby systemy te mogły zostać zatwierdzone, muszą one w szczególności obejmować terytorium co najmniej jednego kraju związkowego, prowadzić regularną zbiórkę w pobliżu miejsca zamieszkania konsumentów oraz podpisać porozumienia z jednostkami samorządu terytorialnego odpowiedzialnymi za gospodarowanie odpadami. Każde przedsiębiorstwo spełniające te kryteria w danym kraju związkowym może tam zorganizować zatwierdzony system zbiorowy.

8 Od dnia 1 stycznia 2000 r. systemy indywidualne i zbiorowe podlegają obowiązkowi przestrzegania tych samych poziomów odzysku. Poziomy te, wskazane w załączniku I do rozporządzenia, różnią się w zależności od materiału, z jakiego wykonane jest opakowanie. Przestrzeganie obowiązku przyjmowania zwrotu i odzysku jest zapewnione w przypadku systemu indywidualnego dzięki zaświadczeniom wystawianym przez niezależnych ekspertów, a w przypadku systemu zbiorowego poprzez przekazywanie danych dotyczących ilości zebranych i odzyskanych opakowań, które mogą być poddane weryfikacji.

9 Ponadto § 6 ust. 1 zdanie dziewiąte rozporządzenia stanowi, że jeśli dystrybutor nie spełnia spoczywającego na nim obowiązku przyjmowania zwrotu i odzysku za pomocą systemu indywidualnego, to powinien go spełnić za pomocą systemu zbiorowego.

10 Władze niemieckie wskazały w tym względzie w swoich uwagach z dnia 24 maja 2000 r. przekazanych Komisji w ramach postępowania administracyjnego (zwanych dalej „uwagami władz niemieckich"), że rozporządzenie w sprawie opakowań pozwalało dystrybutorowi uczestniczącemu w systemie zbiorowym jedynie w odniesieniu do opakowań, które wprowadził on na rynek, na łączenie przyjmowania zwrotu w pobliżu miejsca sprzedaży, w ramach systemu indywidualnego, ze zbiórką w pobliżu konsumenta końcowego, w ramach systemu zbiorowego.

11 W uwagach władz niemieckich wskazano też, że jeśli dystrybutor decydował się na uczestnictwo w systemie zbiorowym w odniesieniu do wszystkich opakowań, które wprowadzał do obrotu, to nie podlegał już obowiązkom przewidzianym w § 6 ust. 1 i 2, co oznaczało, że późniejsze indywidualne usuwanie odpadów nie było możliwe. Jeśli natomiast dystrybutor od razu decydował się na uczestnictwo w systemie indywidualnym, to późniejsze uczestnictwo w systemie zbiorowym było możliwe, o ile poziom odzysku nie został osiągnięty w ramach usuwania indywidualnego.

B — *System zbiorowy Der Grüne Punkt — Duales System Deutschland GmbH, umowa o używanie logo i umowa o świadczenie usług*

12 Od 1991 r. Der Grüne Punkt — Duales System Deutschland GmbH (zwana dalej „skarżącą" lub „DSD") jest jedyną spółką, która zarządza systemem zbiorowym na całym obszarze Niemiec (zwanym dalej „systemem DSD"). Dla realizacji tego celu DSD została zatwierdzona w 1993 r. przez właściwe władze wszystkich krajów związkowych.

13 Aby przystąpić do systemu DSD, producenci i dystrybutorzy muszą podpisać z DSD umowę przyznającą im prawo do używania logo Der Grüne Punkt odpowiadającego wspólnemu znakowi Der Grüne Punkt, którego właścicielem jest DSD. W zamian

zainteresowani producenci i dystrybutorzy płacą DSD wynagrodzenie. Umowa o używanie logo jest przedmiotem decyzji Komisji 2001/463/WE z dnia 20 kwietnia 2001 r. dotyczącej postępowania na podstawie art. 82 WE (sprawa COMP D3/34493 — DSD) (Dz.U. L 166, str. 1). Decyzja ta jest przedmiotem skargi o stwierdzenie nieważności wniesionej przez skarżącą w sprawie T-151/01 DSD przeciwko Komisji.

14 W ramach systemu DSD skarżąca nie zbiera i nie prowadzi sama odzysku zużytych opakowań, lecz zleca tę usługę przedsiębiorstwom prowadzącym zbiórkę. Stosunki między DSD a tymi przedsiębiorstwami uregulowane są w wielokrotnie zmienianej umowie standardowej, której celem jest stworzenie i eksploatacja systemu zapewniającego zbiórkę i sortowanie opakowań (zwanej dalej „umową o świadczenie usług"). Po posortowaniu materiały te są transportowane do zakładów zajmujących się recyklingiem w celu ich odzysku.

Okoliczności faktyczne leżące u podstaw sporu

15 W dniu 2 września 1992 r. DSD zgłosiła Komisji, poza swoimi statutami, szereg porozumień, w tym również umowę o świadczenie usług — jedyne porozumienie mające znaczenie dla niniejszej sprawy — w celu uzyskania atestu negatywnego lub, w razie jego nieudzielania, decyzji o wyłączeniu.

16 Stosownie do art. 19 ust. 3 rozporządzenia Rady nr 17 z dnia 6 lutego 1962 r., pierwszego rozporządzenia wprowadzającego w życie art. [81] i [82] traktatu (Dz.U. 1962, 13, str. 204), w dniu 27 marca 1997 r. Komisja opublikowała w *Dzienniku Urzędowym Wspólnot Europejskich* (Dz.U. C 100, str. 4) komunikat, w którym ogłosiła swój zamiar zajęcia przychylnego stanowiska w odniesieniu do zgłoszonych porozumień.

17 We wspomnianym komunikacie Komisja wskazała w szczególności, że DSD podjęła względem Komisji szereg zobowiązań, w tym zobowiązanie do nienakładania na przedsiębiorstwa prowadzące zbiórkę obowiązku świadczenia usług wyłącznie na rzecz DSD i nienakładania na te przedsiębiorstwa obowiązku korzystania z kontenerów lub innych urządzeń służących do prowadzenia zbiórki wyłącznie w celu wykonania umowy o świadczenie usług. DSD zaznaczyła jednakże, iż drugie zobowiązanie nie miało zastosowania wtedy, gdy korzystanie przez osoby trzecie z kontenerów i urządzeń służących do prowadzenia zbiórki było niezgodne z „wyłączeniem przyznanym przez władze", gdy rozporządzenie w sprawie opakowań lub inne akty stanowiły w tym względzie inaczej lub gdy na korzystanie to nie można było się zgodzić z innych powodów związanych np. ze stosowaniem substancji niebezpiecznych. DSD wskazała też, że korzystanie przez osoby trzecie z kontenerów i innych urządzeń służących do prowadzenia zbiórki mogło zostać uwzględnione przy obliczaniu wynagrodzenia przedsiębiorstw prowadzących zbiórkę (motywy 66 i 67 komunikatu opublikowanego w Dzienniku Urzędowym, motywy 71 i 134 zaskarżonej decyzji).

18 Po opublikowaniu tego komunikatu w Dzienniku Urzędowym Komisja otrzymała uwagi zainteresowanych osób trzecich dotyczące różnych aspektów stosowania umowy o świadczenie usług. Wspomniane osoby trzecie poinformowały, że DSD — wbrew zobowiązaniom, o których mowa powyżej — nie pozwalała im w praktyce na swobodny dostęp do urządzeń służących do prowadzenia zbiórki używanych przez kontrahentów DSD (motywy 76 i 77 zaskarżonej decyzji). W zaskarżonej decyzji Komisja podnosi, że DSD żądała, by jej konkurenci mogli korzystać z tych urządzeń tylko za jej zgodą. Żądanie to stanowiło jedną z podstaw skargi wniesionej na podstawie art. 82 WE przez Vereinigung für Wertstoffrecycling (zwaną dalej „VfW") i było też przedmiotem sporu przed Landgericht Köln (sądem okręgowym w Kolonii, Niemcy) (motywy 57 i 136 zaskarżonej decyzji).

19 We wspomnianej sprawie DSD wniosła skargę na podstawie niemieckiej ustawy o zwalczaniu nieuczciwej konkurencji przeciwko systemowi indywidualnemu, mianowicie przeciwko VfW, która chciała korzystać nieodpłatnie z urządzeń służących do prowadzenia zbiórki wykorzystywanych przez system DSD w niektórych niemieckich szpitalach. W dniu 18 marca 1997 r. Landgericht Köln

wydał w tej sprawie wyrok na korzyść DSD, jako że sąd niemiecki uznał nieodpłatne wspólne korzystanie z urządzeń służących do prowadzenia zbiórki objętych systemem DSD za niezgodne z prawem. W wyroku tym Langericht Köln wskazał również, że w świetle okoliczności danej sprawy odpowiednia rekompensata za takie wspólne korzystanie była możliwa tylko, jeśli VfW płaciła bezpośrednio DSD pewien rodzaj wynagrodzenia z tytułu wspólnego korzystania ze wspomnianych urządzeń służących do prowadzenia zbiórki.

20 W związku z tym Komisja poinformowała DSD w piśmie z dnia 21 sierpnia 1997 r., że zachowanie polegające na uniemożliwianiu osobom trzecim korzystania z należących do jej kontrahentów urządzeń służących do prowadzenia zbiórki mogło być objęte zakresem zastosowania art. 82 WE, i podkreśliła znaczenie, jakie wspomniane zachowanie mogło mieć dla postępowania dotyczącego wyłączenia, w zakresie w jakim zgodnie z czwartą przesłanką wskazaną w art. 81 ust. 3 WE porozumienie zgłoszone w celu uzyskania wyłączenia nie może dawać możliwości eliminowania konkurencji w stosunku do znacznej części danych produktów.

21 Po przedstawieniu przez Komisję tego stanowiska DSD przedłożyła następujące zobowiązanie w celu zaradzenia zastrzeżeniom wyrażonym przez tę instytucję w piśmie z dnia 21 sierpnia 1997 r. (motywy 58, 72 i 137 zaskarżonej decyzji):

„[DSD] jest skłonna zrezygnować z wnoszenia — przeciwko VfW, jak też w podobnych przypadkach — skarg o zaniechanie takich jak ta, o której mowa w wyroku wydanym [przez Landgericht Köln] w dniu 18 marca 1997 r. [DSD] może dochodzić roszczeń o udzielenie informacji oraz roszczeń odszkodowawczych przeciwko przedsiębiorstwom prowadzącym zbiórkę, które są związane umownie z [DSD]".

Zaskarżona decyzja

22 W dniu 17 września 2001 r. Komisja wydała decyzję 2001/837/WE dotyczącą postępowania na podstawie art. 81 traktatu WE i art. 53 porozumienia o EOG

(sprawy COMP/34493 — DSD, COMP/37366 — Hofman + DSD, COMP/37299 — Edelhoff + DSD, COMP/37291 — Rechmann + DSD, COMP/37288 — ARGE i pięć innych przedsiębiorstw + DSD, COMP/37287 — AWG i pięć innych przedsiębiorstw + DSD, COMP/37526 — Feldhaus + DSD, COMP/37254 — Nehlsen + DSD, COMP/37252 — Schönmakers + DSD, COMP/37250 — Altvater + DSD, COMP/37246 — DASS + DSD, COMP/37245 — Scheele + DSD, COMP/37244 — SAK + DSD, COMP/37243 — Fischer + DSD, COMP/37242 — Trienekens + DSD, COMP/37267 — Interseroh + DSD) (Dz.U. L 319, str. 1, zwaną dalej „zaskarżoną decyzją" lub „decyzją").

23 Ocena dokonana przez Komisję w zaskarżonej decyzji przyjmuje za punkt wyjścia wniosek DSD o wydanie atestu negatywnego lub odpowiednio decyzji o wyłączeniu w odniesieniu do umowy o świadczenie usług.

A — *W przedmiocie stosunków umownych między DSD a przedsiębiorstwami prowadzącymi zbiórkę*

24 DSD nie zbiera sama opakowań, lecz zleca to przedsiębiorstwom prowadzącym zbiórkę, z którymi zawiera umowy o świadczenie usług. Na podstawie art. 1 umowy standardowej DSD przyznaje każdemu przedsiębiorstwu prowadzącemu zbiórkę na okres około piętnastu lat wyłączność w zakresie zbierania i sortowania opakowań w określonej strefie zgodnie z systemem zbiorowym (zwaną dalej „klauzulą wyłączności na rzecz przedsiębiorstwa prowadzącego zbiórkę" lub „klauzulą wyłączności").

25 Zbiórka ta prowadzona jest do kontenerów umieszczonych w pobliżu miejsca zamieszkania zainteresowanych konsumentów albo przez odbieranie lub opróżnianie plastikowych worków lub pojemników, które są dostarczane konsumentom przez przedsiębiorstwo prowadzące zbiórkę. Przedsiębiorstwo to jest właścicielem

kontenerów i opakowań, które pozostawiono w tych kontenerach lub które zostały przez to przedsiębiorstwo zebrane. Sortowanie zebranych materiałów należy do przedsiębiorstw prowadzących zbiórkę i odbywa się, co do zasady, w wyspecjalizowanych zakładach zajmujących się sortowaniem. Każde przedsiębiorstwo prowadzące zbiórkę otrzymuje od DSD wynagrodzenie, którego wysokość zależy od wagi danego rodzaju materiału, od kosztu przetworzenia posortowanych odpadów, a także od stopnia skuteczności zbiórki (motywy 32, 45 i 51 zaskarżonej decyzji).

26 Zaskarżona decyzja wskazuje dodatkowo, że co do zasady przedsiębiorstwa prowadzące zbiórkę zbierają też prasę (gazety i czasopisma) w tym samym czasie co opakowania papierowe i kartonowe. Jednakże w związku z tym, że wspomniana prasa, która stanowi około 75% materiałów tego rodzaju, nie jest objęta zakresem zadań DSD, ta ostatnia nie płaci za jej zbiórkę (motyw 32 zaskarżonej decyzji).

B — *Ocena dotycząca art. 81 ust. 1 WE*

27 W ramach tej oceny w zaskarżonej decyzji wzięto pod uwagę dwa aspekty umowy o świadczenie usług.

1. *W przedmiocie klauzuli wyłączności na rzecz przedsiębiorstwa prowadzącego zbiórkę*

28 Po pierwsze, zaskarżona decyzja stanowi, że klauzula wyłączności na rzecz przedsiębiorstwa prowadzącego zbiórkę zamieszczona we wszystkich umowach o świadczenie usług zawartych między DSD a jej kontrahentami uniemożliwia innym przedsiębiorstwom prowadzącym zbiórkę oferowanie DSD usług (motywy 122–124 zaskarżonej decyzji).

29 W celu przeanalizowania tej klauzuli w świetle art. 81 ust. 1 WE Komisja bada najpierw popyt na niemieckim rynku zbierania i sortowania opakowań od konsumentów (zwanym dalej „rynkiem zbierania opakowań od konsumentów"). Zaskarżona decyzja wskazuje w tym względzie, że DSD przetwarza około 70% opakowań, które mogą być zebrane w Niemczech, i stanowi co najmniej 80% popytu na niemieckim rynku zbierania opakowań od konsumentów. Znaczenie DSD jest zatem decydujące zarówno na poziomie krajowym, na którym DSD stanowi jedyny dostępny system zbiorowy, jak i na poziomie 500 obszarów, które są objęte umowami o świadczenie usług (motywy 126 i 127 zaskarżonej decyzji).

30 W odniesieniu do podaży w zaskarżonej decyzji podkreślono następnie, że wiele podmiotów oferuje usługi w zakresie zbiórki. W decyzji wskazano też, że „w chwili obecnej jest mało prawdopodobne, zwłaszcza ze względu na ograniczenia przestrzenne i ze względów logistycznych, by wprowadzono, obok systemu stworzonego przez DSD, kolejny system zbiórki od konsumentów". W decyzji stwierdzono wprost przeciwnie, że „ze względu na ograniczoną drożność infrastruktury służącej do prowadzenia zbiórki w pobliżu gospodarstw domowych znacznie bardziej realistyczne jest założenie, iż potencjalnie konkurencyjny system zbiorowy i/lub system indywidualny będą współpracować z przedsiębiorstwami, które już teraz świadczą na rzecz DSD usługi w zakresie zbiórki w ramach umów o świadczenie usług". Tak więc zdaniem Komisji tylko w niektórych punktach zbiórki porównywalnych z gospodarstwami domowymi, takich jak szpitale lub stołówki, przedsiębiorstwa prowadzące zbiórkę inne niż kontrahenci DSD mogłyby ewentualnie umieszczać — z zastrzeżeniem spełnienia pewnych warunków w dziedzinie logistyki i opakowań — dodatkowe kontenery na odpady obok tych, które są wykorzystywane przez system DSD. W decyzji uznano jednak, iż wspomniane możliwości mają stosunkowo niewielkie znaczenie ekonomiczne i że tym samym jest mało prawdopodobne, by w czasie obowiązywania umowy otworzyły się przed wykluczonymi przedsiębiorstwami prowadzącymi zbiórkę znaczące możliwości oferowania ich usług na każdym z obszarów objętych umową DSD o świadczenie usług (motywy 127 i 128 zaskarżonej decyzji).

31 Ponadto decyzja stanowi, że czas obowiązywania klauzuli wyłączności ma rozstrzygające znaczenie przy ocenie jej wpływu na konkurencję, zważywszy że im

dłuższy jest czas obowiązywania klauzuli, tym dłużej utrzymuje się jej skutek polegający na pozbawieniu przedsiębiorstw prowadzących zbiórkę, które nie są kontrahentami DSD, możliwości złożenia oferty, w celu zaspokojenia zapotrzebowanie największego niemieckiego systemu zbiorowego (motywy 129 i 130 zaskarżonej decyzji).

32 Po przeprowadzeniu tej analizy Komisja stwierdza, że dostęp przedsiębiorstw prowadzących zbiórkę do rynku zbierania opakowań od konsumentów został znacznie ograniczony, co przyczynia się w istotny sposób do zamknięcia rynków na znacznej części wspólnego rynku. W związku z tym klauzula wyłączności na rzecz przedsiębiorstwa prowadzącego zbiórkę stanowi w świetle art. 81 ust. 1 WE ograniczenie konkurencji (motyw 132 zaskarżonej decyzji). DSD, zapytana o tę kwestię podczas rozprawy, oświadczyła, że nie kwestionuje tej analizy.

2. *W przedmiocie dostępu do urządzeń przedsiębiorstw prowadzących zbiórkę*

33 Po drugie, w zaskarżonej decyzji zbadano, w jakim zakresie konkurent DSD może mieć dostęp do urządzeń przedsiębiorstw prowadzących zbiórkę. Komisja wskazuje w tym względzie, że jej zdaniem ograniczenie konkurencji w rozumieniu art. 81 ust. 1 WE miałoby miejsce, „gdyby umowa o świadczenie usług miała na celu pozbawienie konkurentów DSD dostępu do infrastruktury służącej do prowadzenia zbiórki" (motyw 133 zaskarżonej decyzji).

34 Na poparcie tego twierdzenia w decyzji wskazano po pierwsze na fakt, iż urządzenia przedsiębiorstw prowadzących zbiórkę mają „szczególne znaczenie dla konkurencji ze względu na ograniczoną drożność infrastruktury służącej do prowadzenia zbiórki w pobliżu gospodarstw domowych". Decyzja wskazuje więc, że ten rodzaj zbiórki prowadzony jest co do zasady bezpośrednio od wszystkich konsumentów na

obszarze jednostki samorządu terytorialnego (systemy zbiórki), a wyjątkiem są nieliczne systemy dobrowolnego dostarczania (punkty przyjmowania odpadów). Decyzja stanowi też, że ze względów logistycznych zbiórka od gospodarstw domowych może być co do zasady prowadzona po optymalnych kosztach tylko przez ograniczoną liczbę przedsiębiorstw prowadzących zbiórkę. Co więcej, decyzja wskazuje, że ze względu na ograniczenia przestrzenne, jak również głęboko zakorzenione przyzwyczajenia konsumentów prywatnych w zakresie zbierania odpadów, w miejscu składania może być udostępniony tylko jeden pojemnik dla poszczególnych rodzajów materiałów (takich jak szkło, papier lub lekkie opakowania). Wspomniane okoliczności stanowią główny powód, dla którego zwykle to samo przedsiębiorstwo zbiera jednocześnie odpady domowe i materiały nadające się do recyklingu (motyw 133 zaskarżonej decyzji w związku z motywami 92 i 93 tej decyzji). Po drugie w decyzji przywołana zostaje okoliczność, iż po opublikowaniu komunikatu w Dzienniku Urzędowym zgłoszono zastrzeżenia dotyczące sytuacji w zakresie konkurencji. Komisja odwołuje się w tym względzie do faktu, iż przy tej okazji wiele zainteresowanych osób trzecich zgłosiło, że pomimo przyjęcia przez DSD pierwszej serii zobowiązań, przedsiębiorstwo to nie pozwalało osobom trzecim na swobodny dostęp do należących do kontrahentów DSD urządzeń służących do prowadzenia zbiórki, przewidując wymóg swej zgody na wspólne korzystanie z tych urządzeń (motyw 133 zaskarżonej decyzji w związku z motywami 76 i 77 tej decyzji).

35 W tym kontekście zaskarżona decyzja wskazuje, że DSD żądała najpierw, by osoby trzecie mogły wspólnie korzystać z urządzeń jej kontrahentów, służących do prowadzenia zbiórki, wyłącznie za jej zgodą. Decyzja uściśla jednakże, iż wskutek pisma Komisji z dnia 21 sierpnia 1997 r., w którym poinformowano DSD, że takie zachowanie mogło być objęte zakresem art. 82 WE, DSD przestała twierdzić, że jej zgoda jest konieczna, by osoby trzecie mogły korzystać z należących do jej kontrahentów urządzeń służących do prowadzenia zbiórki (zob. pkt 20 i 21). Decyzja wskazuje też, że „[r]ównie problematyczne byłoby zachowanie DSD polegające na tym, że DSD zmuszałaby bezpośrednio osoby trzecie do zapłaty wynagrodzenia w zamian za to korzystanie i/lub domagałaby się uzyskania wpływu podczas negocjowania między przedsiębiorstwami prowadzącymi zbiórkę a osobami trzecimi godziwego wynagrodzenia za wspólne korzystanie z kontenerów na odpady". W decyzji kładzie się jednak nacisk na fakt, iż w przypadku wspólnego korzystania

z urządzeń jej kontrahentów, DSD ma prawo negocjować obniżenie wynagrodzenia płaconego tym przedsiębiorstwom, a także może zapewnić, by nie obciążano jej kosztami za jakąkolwiek usługę świadczoną na rzecz osoby trzeciej (motywy 136–138 zaskarżonej decyzji).

36 Mając na względzie te zobowiązania i informacje, Komisja uważa, że umowa o świadczenie usług nie zawiera żadnej klauzuli wyłączności na rzecz DSD i że przedsiębiorstwa prowadzące zbiórkę mogą oferować swe usługi konkurentom DSD. Decyzja wskazuje tym samym, że „umowa o świadczenie usług nie pozbawia zatem konkurentów DSD dostępu do infrastruktury służącej do prowadzenia zbiórki, co oznacza, że nie zachodzi ograniczenie konkurencji w rozumieniu art. 81 ust. 1 [WE]" (motywy 134 i 139 zaskarżonej decyzji).

C — *Ocena dotycząca art. 81 ust. 3 WE*

37 W celu stwierdzenia, że przepisy art. 81 ust. 1 WE nie mają zastosowania do umowy o świadczenie usług, klauzula wyłączności na rzecz przedsiębiorstw prowadzących zbiórkę jest badana w zaskarżonej decyzji w świetle przesłanek wskazanych w art. 81 ust. 3 WE.

38 W zaskarżonej decyzji przyjęto w tym zakresie, że wspomniana klauzula przyczynia się do polepszenia produkcji i do popierania postępu technicznego lub gospodarczego, ponieważ pozwala na realizację celów z zakresu ochrony środowiska (motywy 142–146 zaskarżonej decyzji), przy zastrzeżeniu dla konsumentów słusznej części zysku, który z tego wynika (motywy 147–149 zaskarżonej decyzji).

39 Podobnie w odniesieniu do kwestii, czy wyłączność przewidziana w umowie o świadczenie usług jest niezbędna, zaskarżona decyzja wskazuje, że wprowadzenie systemu DSD wymaga znacznych inwestycji ze strony przedsiębiorstw prowadzących zbiórkę, które powinny móc uzyskać od DSD określone gwarancje dotyczące czasu trwania umowy pozwalające na zapewnienie amortyzacji i zwrotu tych inwestycji. Po przeprowadzeniu badania Komisja uważa jednak, że niezbędne jest skrócenie przewidzianego wcześniej okresu obowiązywania klauzuli wyłączności i ustalenie, że klauzula wygasa w dniu 31 grudnia 2003 r. (motywy 150–157 zaskarżonej decyzji).

40 W zaskarżonej decyzji badana jest wreszcie kwestia, czy klauzula wyłączności nie prowadzi do eliminowania konkurencji na rynku zbierania opakowań od konsumentów. Komisja rozpoczyna analizę w tym względzie, wskazując, że przedsiębiorstwa prowadzące zbiórkę, nienależące do systemu DSD, zawsze znajdą oferty w zakresie systemów indywidualnych. Oferty te są w każdym razie możliwe na marginesie rynku zbierania opakowań od konsumentów w odniesieniu do niektórych kombinacji opakowań i miejsc składania (motyw 159 zaskarżonej decyzji).

41 Ponadto Komisja zaznacza, że rynek zbierania opakowań od konsumentów charakteryzuje się tym, że z ekonomicznego punktu widzenia opłaca się powierzyć cały obszar objęty umową tylko jednemu przedsiębiorstwu prowadzącemu zbiórkę i że w wielu przypadkach raczej mało opłacalne jest posiadanie wielu urządzeń służących do prowadzenia zbiórki od gospodarstw domowych ze względu na zagospodarowanie przestrzenne, charakter infrastruktury służącej do prowadzenia zbiórki i głęboko zakorzenione przyzwyczajenia konsumentów w zakresie zbierania odpadów. Zdaniem Komisji pojemniki do zbierania opakowań umieszczone w pobliżu gospodarstw domowych stanowią zatem element ograniczający drożność infrastruktury. Komisja uważa więc, że realistyczne jest założenie, iż systemy zbiorowe konkurujące z systemem DSD, a w pewnym zakresie również systemy indywidualne, będą często współpracować z przedsiębiorstwami prowadzącymi zbiórkę, świadczącymi usługi dla DSD. Analiza ta pozwala Komisji podkreślić znaczenie wspólnego korzystania z należących do kontrahentów DSD urządzeń służących do prowadzenia zbiórki, zważywszy że „wolny i niezakłócony dostęp do infrastruktury służącej do prowadzenia zbiórki utworzonej przez przedsiębiorstwa, które podpisały z DSD umowy o świadczenie usług, ma rozstrzygające znaczenie zarówno dla ożywienia konkurencji na poziomie popytu na usługi w zakresie

zbierania opakowań [od konsumentów] i sortowania tych opakowań, jak i dla ożywienia konkurencji na stanowiącym wcześniejsze ogniwo wertykalnym rynku organizacji przyjmowania zwrotu i odzysku opakowań [od konsumentów]" (motyw 162 zaskarżonej decyzji). Decyzja wskazuje w tym względzie, że umowa o świadczenie usług nie wiąże przedsiębiorstw prowadzących zbiórkę z DSD na wyłączność i że DSD podjęła liczne zobowiązania, w tym zobowiązała się, że zaprzestanie nakładania na przedsiębiorstwa prowadzące zbiórkę obowiązku korzystania z urządzeń służących do prowadzenia zbiórki wyłącznie przy wykonaniu umowy o świadczenie usług, a także zobowiązała się, że nie będzie wnosić skarg o zaniechanie przeciwko osobom trzecim w przypadku wspólnego korzystania tych urządzeń (motywy 158–163 zaskarżonej decyzji).

D — *Obowiązki nałożone przez Komisję dołączone do decyzji o wyłączeniu*

42 W celu zapewnienia, że oczekiwane skutki w zakresie konkurencji rzeczywiście wystąpią i że przesłanki warunkujące przyznanie wyłączenia przewidziane w art. 81 ust. 3 WE zostaną spełnione, Komisja uważa, że należy dołączyć do jej decyzji o wyłączeniu umowy o świadczenie usług obowiązki w rozumieniu art. 8 rozporządzenia nr 17 (motyw 164 zaskarżonej decyzji).

43 Zgodnie z pierwszym obowiązkiem nałożonym na DSD w art. 3 lit. a) zaskarżonej decyzji „DSD nie będzie uniemożliwiać przedsiębiorstwom prowadzącym zbiórkę zawierania z konkurentami DSD umów, które pozwalają tym ostatnim na korzystanie z ich pojemników i innych urządzeń do zbierania i sortowania zużytych opakowań handlowych, ani też nie będzie utrudniać wykonywania tych umów".

44 Zgodnie z drugim obowiązkiem określonym w art. 3 lit. b) decyzji „DSD nie może żądać od przedsiębiorstw prowadzących zbiórkę, które zawarły z konkurentami DSD umowy dotyczące wspólnego korzystania z pojemników i innych urządzeń do zbierania i sortowania zużytych opakowań handlowych, by te przedsiębiorstwa przedstawiły dowody w zakresie ilości opakowań, które nie zostały zebrane w ramach systemu DSD".

45 W celu wyjaśnienia, w jakim zakresie obowiązki te muszą zostać nałożone, mimo że DSD zobowiązała się zezwolić swym konkurentom na korzystanie z urządzeń służących do prowadzenia zbiórki, zaskarżona decyzja wskazuje na szczególne znaczenie, jakie dla istnienia konkurencji ma swobodny dostęp do tej infrastruktury, i na zastrzeżenia DSD w odniesieniu do wykonania jednego ze zobowiązań, o których mowa w motywie 71 (motyw 164 zaskarżonej decyzji).

E — *Wnioski*

46 Mając na względzie zobowiązania podjęte przez DSD, jak również obowiązki dołączone do decyzji, zaskarżona decyzja wskazuje, że swobodny i niezakłócony dostęp do infrastruktury służącej do prowadzenia zbiórki jest w praktyce możliwy. Zgodnie z decyzją zarówno systemy zbiorowe konkurujące z systemem DSD, jak i systemy indywidualne mają realne możliwości dostępu do rynku zbierania opakowań od konsumentów. Możliwości te pozwalają też na określenie warunków niezbędnych do ożywienia konkurencji na stanowiącym wcześniejsze ogniwo rynku organizacji przyjmowania zwrotu i odzysku opakowań od konsumentów (motywy 176–178 zaskarżonej decyzji).

47 W związku z tym zaskarżona decyzja stanowi, że klauzula wyłączności na rzecz przedsiębiorstw prowadzących zbiórkę zawarta w umowie o świadczenie usług spełnia przesłanki zastosowania art. 81 ust. 3 WE (motyw 179 zaskarżonej decyzji). W art. 2 zaskarżonej decyzji Komisja wskazuje zatem, że „zgodnie z art. 81 ust. 3 [WE] [...] stwierdza się, że przepisy art. 81 ust. 1 [WE] [...] nie mają zastosowania do indywidualnych umów o świadczenie usług zawierających klauzulę wyłączności, pod warunkiem że nie będą one obowiązywać dłużej niż do końca 2003 r." i że „wyłączenie stosuje się od dnia 1 stycznia 1996 r. do dnia 31 grudnia 2003 r.".

48 Wyłączeniu temu towarzyszą dwa wspomniane powyżej obowiązki (zob. pkt 43 i 44), wskazane w art. 3 decyzji, po pierwsze, w zakresie zapewnienia dostępu do

infrastruktury służącej do prowadzenia zbiórki podmiotom, które podpisały umowy o świadczenie usług, i zapobiegania eliminowaniu konkurencji na właściwych rynkach, a po drugie, w zakresie umożliwienia konkurentom DSD swobodnego korzystania z ilości opakowań zebranych na ich rzecz w ramach wspólnego korzystania z urządzeń służących do prowadzenia zbiórki. Obowiązki te są niezbędne, by zapobiec eliminowaniu konkurencji na rynkach właściwych, i stanowią konkretyzację zobowiązań podjętych przez DSD, gdyż pozwalają na zagwarantowanie pewności prawnej tych zobowiązań (motyw 182 zaskarżonej decyzji).

49 Wreszcie zaskarżona decyzja stanowi, że jeśli okaże się, iż właściwy sąd niemiecki orzekający w ostatniej instancji uzna, odmiennie niż uważa Komisja, że korzystanie przez osoby trzecie z urządzeń przedsiębiorstw, które podpisały umowę o świadczenie usług, nie jest zgodne z rozporządzeniem w sprawie opakowań, to będzie to stanowiło istotną zmianę faktów, na których opiera się niniejsza decyzja, i Komisja ponownie zbada przesłanki zastosowania art. 81 ust. 3 WE do umowy o świadczenie usług i w razie potrzeby cofnie wyłączenie (motyw 183 zaskarżonej decyzji).

F — *Sentencja*

50 Artykuł 1 decyzji przedstawia stanowisko Komisji w odniesieniu do statutów i umów zwanych gwarancyjnymi, które DSD zgłosiła w tym samym czasie co umowę o świadczenie usług.

„Opierając się na swojej aktualnej znajomości akt sprawy, a także uwzględniając zobowiązania podjęte przez DSD, Komisja uważa, że w świetle art. 81 ust. 1 [WE] i art. 53 ust. 1 porozumienia o EOG nie ma podstaw, by sprzeciwić się statutom i umowom gwarancyjnym".

51 Artykuł 2 zaskarżonej decyzji ustanawia wyłączenie umowy o świadczenie usług:

„Zgodnie z art. 81 ust. 3 [WE] i art. 53 ust. 3 porozumienia o EOG stwierdza się, że przepisy art. 81 ust. 1 [WE] i art. 53 ust. 1 porozumienia o EOG nie mają zastosowania do indywidualnych umów o świadczenie usług zawierających klauzulę wyłączności, pod warunkiem że nie będą one obowiązywać dłużej niż do końca 2003 r.

Wyłączenie stosuje się od dnia 1 stycznia 1996 r. do dnia 31 grudnia 2003 r.".

52 W art. 3 decyzji Komisja dołącza do wspomnianego powyżej wyłączenia dwa obowiązki:

„Do wyłączenia przewidzianego w art. 2 dołączone są następujące obowiązki:

a) DSD nie będzie uniemożliwiać przedsiębiorstwom prowadzącym zbiórkę zawierania z konkurentami DSD umów, które pozwalają tym ostatnim na korzystanie z ich pojemników i innych urządzeń służących do zbierania i sortowania zużytych opakowań handlowych, ani też nie będzie utrudniać wykonywania tych umów;

b) DSD nie może żądać od przedsiębiorstw prowadzących zbiórkę, które zawarły z konkurentami DSD umowy dotyczące wspólnego korzystania z pojemników i innych urządzeń służących do zbierania i sortowania zużytych opakowań handlowych, by te przedsiębiorstwa przedstawiły dowody w zakresie ilości opakowań, które nie zostały zebrane w ramach systemu DSD".

Przebieg postępowania i żądania stron

53 Pismem złożonym w sekretariacie Sądu w dniu 27 listopada 2001 r. skarżąca wniosła na podstawie art. 230 ust. 4 WE skargę o stwierdzenie nieważności zaskarżonej decyzji.

54 Pismem zarejestrowanym w sekretariacie Sądu w dniu 26 lutego 2002 r. Landbell AG für Rückhol-Systeme (zwana dalej „Landbell"), system zbiorowy konkurujący z DSD, wniosła o dopuszczenie jej do niniejszej sprawy w charakterze interwenienta po stronie Komisji. Wspomniany wniosek o dopuszczenie do sprawy w charakterze interwenienta przekazano do wiadomości stron, które zgłosiły swoje uwagi w wyznaczonym terminie.

55 Na mocy postanowienia z dnia 17 czerwca 2002 r. Sąd (piąta izba) dopuścił interwencję Landbell, a ta mogła przedstawić swoje uwagi w dniu 9 października 2002 r.

56 Na podstawie sprawozdania sędziego sprawozdawcy Sąd (pierwsza izba) postanowił otworzyć procedurę ustną i w ramach środków organizacji postępowania przekazał stronom szereg pytań, na które miały udzielić odpowiedzi ustnej w trakcie rozprawy.

57 Na rozprawie, która odbyła się w dniach 11 i 12 lipca 2006 r., wysłuchano wystąpień stron i ich odpowiedzi na pytania zadane przez Sąd.

58 Skarżąca wnosi do Sądu o:

— stwierdzenie nieważności art. 3 lit. a) i b) zaskarżonej decyzji;

— tytułem żądania ewentualnego stwierdzenie nieważności zaskarżonej decyzji w całości;

— stwierdzenie nieważności zobowiązania DSD, o którym mowa w motywie 72 zaskarżonej decyzji;

— obciążenie Komisji kosztami postępowania.

59 Komisja wnosi do Sądu o:

— oddalenie skargi;

— obciążenie skarżącej kosztami postępowania.

60 Landbell wnosi do Sądu o:

— oddalenie skargi;

— obciążenie skarżącej kosztami postępowania.

Co do prawa

61 Skarżąca podnosi cztery zarzuty na poparcie skargi. Pierwszy zarzut oparty jest na twierdzeniu, że obowiązek przewidziany w art. 3 lit. a) zaskarżonej decyzji narusza art. 81 ust. 3 WE i zasadę proporcjonalności. Drugi zarzut oparty jest na tym, że obowiązek ten narusza art. 86 ust. 2 WE. Trzeci zarzut oparty jest na twierdzeniu, że obowiązek przewidziany w art. 3 lit. b) zaskarżonej decyzji narusza art. 81 ust. 3 WE i art. 86 ust. 2 WE. Czwarty zarzut związany z wnioskiem o stwierdzenie nieważności zobowiązania skarżącej wskazanego w pkt 72 zaskarżonej decyzji oparty jest na naruszeniu podstawowego prawa dostępu do wymiaru sprawiedliwości.

A — *W przedmiocie pierwszego zarzutu opartego na twierdzeniu, że obowiązek przewidziany w art. 3 lit. a) zaskarżonej decyzji narusza art. 81 ust. 3 WE i zasadę proporcjonalności*

62 Skarżąca uważa, że obowiązek przewidziany w art. 3 lit. a) zaskarżonej decyzji (zwany dalej „pierwszym obowiązkiem"), zgodnie z którym „DSD nie będzie uniemożliwiać przedsiębiorstwom prowadzącym zbiórkę zawierania z konkurentami DSD umów, które pozwalają tym ostatnim na korzystanie z ich pojemników i innych urządzeń służących do zbierania i sortowania zużytych opakowań handlowych, ani też nie będzie utrudniać wykonywania tych umów", narusza art. 81 ust. 3 WE i zasadę proporcjonalności. Skarżąca dzieli ten zarzut zasadniczo na trzy części.

63 Po pierwsze, skarżąca utrzymuje, że pierwszy obowiązek nie jest obiektywnie niezbędny w świetle art. 81 ust. 3 WE, zważywszy że wspólne korzystanie z urządzeń służących do prowadzenia zbiórki i sortowania (zwanych dalej „urządzeniami służącymi do prowadzenia zbiórki") nie jest niezbędne do działalności konkurentów DSD. Skarżąca utrzymuje, że w każdym razie uzasadnienie zaskarżonej decyzji nie jest wystarczające w tym zakresie.

64 Po drugie, ustosunkowując się do argumentacji przedstawionej w odpowiedzi na skargę, skarżąca podnosi, że domniemywana groźba naruszenia art. 81 ust. 1 WE lub art. 82 WE wskazana przez Komisję opiera się na przypuszczeniach i nie może uzasadniać pierwszego obowiązku, który w każdym razie może mieć jedynie na celu zapobieżenie eliminowaniu konkurencji na rynku, na którym stwierdzono wcześniej ograniczenie konkurencji.

65 Po trzecie, skarżąca podnosi, że pierwszy obowiązek jest nieproporcjonalny, utrzymując po pierwsze, że wspólne korzystanie z urządzeń służących do prowadzenia zbiórki narzucone w ramach tego obowiązku jest sprzeczne z rozporządzeniem w sprawie opakowań; po drugie, że pierwszy obowiązek prowadzi do zakłócenia konkurencji na szkodę skarżącej; po trzecie, że wspomniany obowiązek narusza szczególny cel znaku Der Grüne Punkt; i po czwarte, że narusza on podstawowe prawo skarżącej dostępu do wymiaru sprawiedliwości.

66 Przed rozwinięciem tych argumentów skarżąca przedstawia tytułem wstępu powody, z jakich konieczne jest uzyskanie jej zgody w przypadku wspólnego korzystania z urządzeń służących do prowadzenia zbiórki.

67 Przed dokonaniem oceny wskazanych powyżej trzech części pierwszego zarzutu należy zbadać te powody.

1. *W przedmiocie konieczności uzyskania zgody DSD w przypadku wspólnego korzystania z urządzeń służących do prowadzenia zbiórki*

a) Argumenty stron

68 Skarżąca podnosi, że nawet jeśli w świetle prawa nie jest ona właścicielem urządzeń służących do prowadzenia zbiórki, których dotyczy pierwszy obowiązek, to mimo

wszystko urządzenia te powinny być uważane za urządzenia należące do DSD, zważywszy że zostały one sfinansowane przez DSD, stanowią integralną część systemu DSD i są opatrzone znakiem Der Grüne Punkt. W związku z tym każde wspólne korzystanie z urządzeń przedsiębiorstw prowadzących zbiórkę, które zawarły z DSD umowę o świadczenie usług, powinno być poprzedzone zgodą skarżącej.

69 W celu wykazania konieczności uzyskania tej zgody skarżąca powołuje się najpierw na fakt, iż sfinansowała ona urządzenia służące do prowadzenia zbiórki wykorzystywane w ramach systemu DSD. Skarżąca opiera się w tym zakresie w szczególności na art. 7 ust. 1 umowy o świadczenie usług, zgodnie z którym wynagrodzenie wypłacane przez DSD przedsiębiorstwu prowadzącemu zbiórkę stanowi świadczenie wzajemne odpowiadające wszystkim usługom świadczonym przez to przedsiębiorstwo dotyczącym w szczególności udostępniania pojemników do zbierania odpadów, transportu i sortowania opakowań, jak również udostępniania odpadów. Skarżąca powołuje się też na wyrok Landgericht Köln z dnia 18 marca 1997 r., w którym Sąd stwierdził, że jeden z konkurentów DSD korzysta z systemu DSD w przypadku wspólnego korzystania z urządzeń służących do prowadzenia zbiórki i że takie korzystanie jest możliwe tylko po „uzyskaniu zgody [DSD] (za uiszczeniem opłaty)". Skarżąca powołuje się też na zasadę wykonywania zobowiązań w dobrej wierze przewidzianą w art. 242 Bürgerliches Gesetzbuch (niemieckim kodeksie cywilnym, zwanym dalej „BGB"), która nakłada na strony umowy obowiązek zachowania szczególnej ostrożności w przypadku długoterminowych stosunków umownych i ścisłej współpracy gospodarczej.

70 Podobnie uzyskanie zgody skarżącej konieczne jest w przypadku wspólnego korzystania z urządzeń służących do prowadzenia zbiórki, aby umożliwić skarżącej przestrzeganie jej obowiązków wynikających z rozporządzenia w sprawie opakowań zarówno w odniesieniu do konieczności zapewnienia pełnego pokrycia terytorium, jak i do konieczności osiągnięcia poziomów odzysku i wykazania strumieni ilościowych dla każdego kraju związkowego [art. 10 zdanie drugie umowy o świadczenie usług; pkt 1.1 i 1.5.1 czwartej umowy zmieniającej umowę o świadczenie usług i wyrok Verwaltungsgericht Gießen (sądu administracyjnego w Gießen, Niemcy) z dnia 31 stycznia 2001 r.]. Zgoda ta jest również niezbędna, by zapewnić, że opakowania objęte systemem DSD i oznaczone logo Der Grüne Punkt są rzeczywiście zwracane przez konsumenta w ramach właściwego systemu, to znaczy do urządzeń służących do prowadzenia zbiórki, oznaczonych tym logo.

71 Komisja i Landbell podkreślają, że finansowanie urządzeń służących do prowadzenia zbiórki wpisuje się w logikę umowy o świadczenie usług, która określa zamówione świadczenia i wynagrodzenie wypłacone w zamian. Co więcej, skarżąca nie powołała się na art. 242 BGB w toku postępowania administracyjnego i jej obecne stanowisko jest sprzeczne ze stanowiskiem, które skarżąca zajęła podczas tego postępowania. Ponadto obowiązki przewidziane w rozporządzeniu spoczywają na DSD tak jak na każdym innym podmiocie znajdującym się w tej samej sytuacji, a umieszczenie znaku Der Grüne Punkt na urządzeniach służących do prowadzenia zbiórki nie ma znaczenia dla konsumenta, który kojarzy te urządzenia głównie z rodzajem materiału przeznaczonego do odzysku. Landbell wskazuje też, że wszystkie jednostki samorządu terytorialnego Landu Hessen (Hesji) zgodziły się na to, by ich system zbiorowy korzystał z tych samych urządzeń służących do prowadzenia zbiórki co system DSD.

b) Ocena Sądu

72 Z zaskarżonej decyzji wynika, że w toku postępowania administracyjnego DSD zobowiązała się wobec Komisji, że nie będzie nakładać na przedsiębiorstwa prowadzące zbiórkę obowiązku świadczenia usług wyłącznie na rzecz systemu DSD ani też nakładać na te przedsiębiorstwa obowiązku korzystania z ich własnych urządzeń służących do prowadzenia zbiórki wyłącznie w celu wykonania umowy o świadczenie usług (zob. pkt 17). Podobnie DSD zobowiązała się też wobec Komisji, że przestanie uzależniać od swej zgody korzystanie przez osoby trzecie z urządzeń kontrahentów DSD, służących do prowadzenia zbiórki (zob. pkt 21).

73 Zobowiązania te dotyczą, po pierwsze, przedsiębiorstw prowadzących zbiórkę — kontrahentów DSD, a po drugie, przedsiębiorstw, które chciałyby mieć zapewniony dostęp do urządzeń kontrahentów DSD, służących do prowadzenia zbiórki. Stanowią one odpowiedź na zastrzeżenia wyrażone przez Komisję w ramach postępowania administracyjnego w odniesieniu zarówno do ewentualnego zastosowania art. 81 ust. 1 WE do umowy o świadczenie usług, gdyby umowa zawierała

klauzulę wyłączności na rzecz DSD w kwestii dostępu osób trzecich do urządzeń służących do prowadzenia zbiórki (zob. pkt 35), jak i do ewentualnego zastosowania art. 82 WE, gdyby okazało się, że zamiar DSD, by uzależniać od jej zgody wspólne korzystanie z urządzeń służących do prowadzenia zbiórki, jest objęty zakresem art. 82 WE (zob. pkt 20).

74 Aby zaradzić tym zastrzeżeniom, DSD przedstawiła wyżej omówione zobowiązania. Zobowiązanie, o którym mowa w pkt 72 zaskarżonej decyzji, jest dobrym przykładem w tym względzie, ponieważ zostało ono przedstawione w odpowiedzi na zastrzeżenie Komisji dotyczące wniesionego żądania DSD, by uzależnić od jej zgody wspólne korzystanie przez osoby trzecie z urządzeń jej kontrahentów, służących do prowadzenia zbiórki (motywy 57, 58, 136 i 137 zaskarżonej decyzji). Zobowiązanie to miało tym samym dostarczyć Komisji gwarancji, wskazując jej, że DSD rezygnowała z wnoszenia skarg o zaniechanie takich jak ta, o której mowa w wyroku Landgericht Köln z dnia 18 marca 1997 r. wydanym na podstawie skargi wniesionej przez DSD w oparciu o niemiecką ustawę o zwalczaniu nieuczciwej konkurencji przeciwko konkurencyjnemu przedsiębiorstwu, które zamierzało korzystać nieodpłatnie z niektórych urządzeń systemu DSD służących do prowadzenia zbiórki.

75 Należy stwierdzić, że Komisja wzięła pod uwagę zobowiązania przedstawione przez DSD przy ocenie umowy o świadczenie usług zgłoszonej przez DSD. Komisja miała je na uwadze zarówno na etapie badania ewentualnego ograniczenia konkurencji w świetle art. 81 ust. 1 WE w odniesieniu do dostępu do urządzeń przedsiębiorstw prowadzących zbiórkę (zob. pkt 33–36, motywy 133–140 zaskarżonej decyzji), jak i na etapie analizy prowadzonej na podstawie art. 81 ust. 3 WE dotyczącej oceny możliwości utrzymania konkurencji (zob. pkt 41, motywy 158–163 zaskarżonej decyzji). Tytułem przykładu Komisja wyraźnie odwołuje się w decyzji do zobowiązań wtedy, gdy dochodzi do wniosku, że umowa o świadczenie usług nie wiąże przedsiębiorstw prowadzących zbiórkę z DSD na wyłączność i że przedsiębiorstwa prowadzące zbiórkę mogą więc w sposób swobodny i niezakłócony oferować swoje usługi konkurentom DSD (zob. pkt 46, motyw 176 zaskarżonej decyzji).

76 Niemniej jednak po zakończeniu postępowania administracyjnego skarżąca podniosła przed Sądem, że każde wspólne korzystanie z urządzeń jej kontrahentów, służących do prowadzenia zbiórki wymagało jej zgody.

77 Po pierwsze, skarżąca twierdzi, że wymóg ten wynika z faktu, iż uczestniczyła ona w finansowaniu urządzeń służących do prowadzenia zbiórki wykorzystywanych przez system DSD w ten sposób, że płaciła wynagrodzenie na podstawie umowy o świadczenie usług. Należy przypomnieć w tym zakresie, iż system DSD jest pierwszym systemem zbiorowym zatwierdzonym w całych Niemczech i że ma tam duże znaczenie, zważywszy że system ten przetwarza około 70% opakowań, które mogą być zebrane w Niemczech, i reprezentuje co najmniej 80% popytu na niemieckim rynku zbierania opakowań od konsumentów (zob. pkt 29). Oczywiste jest więc, że DSD jest pierwszym i głównym, jeśli nie jedynym, źródłem dochodów ze zbiórki i sortowania opakowań, przedsiębiorstw prowadzących zbiórkę.

78 Skarżąca nie kwestionuje jednak faktu, że to zadaniem przedsiębiorstw prowadzących zbiórkę, a nie DSD, było dokonanie niezbędnych inwestycji w zakresie zbierania i sortowania opakowań (motyw 151 zaskarżonej decyzji). Podobnie DSD nie kwestionuje faktu, iż urządzenia służące do sortowania, które nie istniały wcześniej, wymagały znacznych inwestycji ze strony przedsiębiorstw prowadzących zbiórkę (motyw 53 zaskarżonej decyzji). Komisja zgodziła się, aby czas obowiązywania klauzuli wyłączności DSD na rzecz przedsiębiorstw prowadzących zbiórkę był dość długi również dlatego, by umożliwić tym przedsiębiorstwom zamortyzowanie inwestycji poczynionych przez nie w trakcie obowiązywania umowy o świadczenie usług, których wielkość oceniono na około dziesięć miliardów marek niemieckich (DEM) (zob. pkt 39). Celem tej klauzuli jest więc zapewnienie rentowności inwestycji dokonanych przez przedsiębiorstwa prowadzące zbiórkę, a nie umożliwienie DSD dochodzenia prawa kontroli w zakresie korzystania z tych inwestycji.

79 Co więcej, analiza umowy o świadczenie usług pozwala stwierdzić, że DSD nie ponosi ryzyka związanego z inwestycjami niezbędnymi do wdrożenia systemu DSD

w inny sposób niż w oparciu o wspomnianą powyżej klauzulę wyłączności. DSD nie ponosi tym samym odpowiedzialności za ryzyko, które podejmuje przedsiębiorstwo prowadzące zbiórkę przez fakt korzystania z systemu (art. 5 ust. 1 umowy o świadczenie usług). Podobnie w razie rozwiązania umowy o świadczenie usług DSD nie przejmuje inwestycji przedsiębiorstwa prowadzącego zbiórkę ani nie płaci z tego tytułu odszkodowania (art. 9 ust. 3 i 4 umowy o świadczenie usług). Ponadto z art. 7 ust. 1 umowy o świadczenie usług wynika, że wynagrodzenie, które DSD wypłaca swoim kontrahentom, jest proporcjonalne do wagi zebranego opakowania, co oznacza, że jeśli przedsiębiorstwo nie zbiera już opakowań dla DSD, to DSD nie musi płacić temu przedsiębiorstwu wynagrodzenia z tytułu poczynionych inwestycji.

80 Ponadto DSD nie bierze pod uwagę faktu, iż w przypadku wspólnego korzystania Komisja uznaje wyraźnie w zaskarżonej decyzji prawo DSD do zapewnienia, by nie obciążono jej kosztami za jakąkolwiek usługę świadczoną na rzecz osób trzecich przez przedsiębiorstwa prowadzące zbiórkę, i w związku z tym zezwala DSD na obniżenie wynagrodzenia należnego kontrahentom DSD (zob. pkt 35). Pozwala to zagwarantować DSD, że wspólne korzystanie nie będzie się odbywało na jej koszt w ramach wynagrodzenia przedsiębiorstw prowadzących zbiórkę. Nie ma więc mowy o „nieodpłatnym korzystaniu" z urządzeń służących do prowadzenia zbiórki tak, jak miało to miejsce w przypadku wyroku wydanego przez Landgericht Köln w okresie, gdy niemieckie rozporządzenie w sprawie opakowań nie zostało jeszcze zmienione, a DSD nie była w stanie obniżyć kwot wypłacanych przedsiębiorstwom prowadzącym zbiórkę proporcjonalnie do wspólnego korzystania z urządzeń służących do prowadzenia zbiórki.

81 Wreszcie w odniesieniu do argumentu opartego na art. 242 BGB, który zdaniem skarżącej nakłada na strony umowy obowiązek zachowania szczególnej ostrożności, na podstawie którego trudno jest zrozumieć, w jaki sposób obowiązek ten mógłby uzasadnić konieczność udzielenia przez DSD zgody w przypadku wspólnego korzystania, Sąd może jedynie stwierdzić, że skoro ten argument oparty na prawie niemieckim nie został podniesiony w toku postępowania administracyjnego, to nie można czynić Komisji zarzutu, iż ta instytucja nie uwzględniła tego argumentu, wydając zaskarżoną decyzję.

82 W konsekwencji fakt, iż DSD była pierwszym systemem zbiorowym, który korzystał z usług przedsiębiorstw prowadzących zbiórkę, i stanowiła główne, jeśli nie jedyne, źródło dochodów tych przedsiębiorstw, nie jest wystarczający, by uzasadnić prawo DSD do udzielenia zgody w przypadku wspólnego korzystania.

83 Po drugie, skarżąca twierdzi, że jej zgoda jest niezbędna w przypadku wspólnego korzystania z urządzeń służących do prowadzenia zbiórki, aby umożliwić jej przestrzeganie obowiązków wynikających z rozporządzenia w sprawie opakowań i zapewnić, by opakowania, które są objęte systemem DSD, były rzeczywiście zwracane przez konsumenta do tego systemu.

84 Należy zaznaczyć w tym względzie, że obowiązki wynikające z rozporządzenia ciążą na DSD tak jak na każdym innym podmiocie zarządzającym systemem zbiorowym. Co więcej, postanowienia umowy o świadczenie usług wskazane przez DSD nie pozwalają wykazać, że DSD ma prawo uzależniać od swej zgody wspólne korzystanie z należących do jej kontrahentów urządzeń służących do prowadzenia zbiórki. Artykuł 10 zdanie drugie umowy o świadczenie usług nie dotyczy bowiem przypadku wspólnego korzystania z urządzeń służących do prowadzenia zbiórki, lecz zmiany organizacji systemu DSD, i postanowienie to wskazuje jedynie, że odmienna organizacja systemu wymaga zgody umawiających się stron i danej jednostki samorządu terytorialnego. Jak zostanie to później wyjaśnione, wspólne korzystanie nie uniemożliwia systemowi DSD wypełniania obowiązków wynikających z rozporządzenia (zob. pkt 161–170). Podobnie pkt 1.1 i 1.5.1 czwartej umowy zmieniającej nie dotyczą opakowań, które są jedynym przedmiotem niniejszej sprawy, ale „materiałów dodatkowych, które nie stanowią opakowań". Ponadto w wyroku z dnia 31 stycznia 2001 r. Verwaltungsgericht Gießen nie badał konieczności udzielenia przez DSD zgody na wspólne korzystanie z urządzeń służących do prowadzenia zbiórki, a stwierdził jedynie, że Lahn-Dill-Kreis (kanton Lahn-Dill) musiał porozumieć się ze skarżącą co do kwestii dokonywanej przez nią zbiórki i odzysku, które nie stanowiły systemu zgodnego z § 6 ust. 3 rozporządzenia w sprawie opakowań.

85 Ponadto co się tyczy podnoszonej konieczności zachowania roli, jaką odgrywa znak Der Grüne Punkt na etapie zbierania opakowań, należy zaznaczyć, że z akt sprawy wynika, iż liczne urządzenia służące do prowadzenia zbiórki nie są oznaczone tym znakiem (zob. pkt 189). Co więcej, konsumenci nie kojarzą pojemników z tym znakiem, ale z rodzajem opakowań (opakowania handlowe), a zwłaszcza z rodzajem materiałów (materiały lekkie, papier/karton, szkło itp.), które należy umieszczać w różnych rodzajach urządzeń służących do prowadzenia zbiórki. Przykład jednoczesnego zbierania prasy (gazet i czasopism) i opakowań papierowych i kartonowych, przywołany w zaskarżonej decyzji, ilustruje możliwość wspólnego korzystania z urządzeń służących do prowadzenia zbiórki bez konieczności uwzględnienia faktu ewentualnego umieszczenia znaku Der Grüne Punkt na tych urządzeniach (zob. pkt 26).

86 Dlatego też fakt, iż DSD była pierwszym systemem zbiorowym, który włączył do swojego systemu urządzenia służące do prowadzenia zbiórki lub pierwszym systemem, który posłużył się znakiem Der Grüne Punkt w celu oznaczenia swojego systemu, nie wystarczy, by uzasadnić prawo udzielenia zgody w przypadku wspólnego korzystania.

87 W każdym razie zakładając nawet, że skarżąca może powoływać się na prawo udzielenia zgody na wspólne korzystanie przez osoby trzecie z należących do jej kontrahentów urządzeń służących do prowadzenia zbiórki, co — jak wynika z poprzednich punktów — w żaden sposób nie zostało wykazane, Sąd może jedynie stwierdzić, że skarżąca oświadczyła w toku postępowania administracyjnego, że zaprzestaje powoływać się na to prawo. Poza szczególnym argumentem dotyczącym zobowiązania, o którym mowa w motywie 72 decyzji i który zostanie rozpatrzony poniżej (zob. pkt 218 i następne), skarżąca nie kwestionuje w istocie ważności lub zgodności z prawem różnych zobowiązań przedstawionych w toku postępowania administracyjnego w odpowiedzi na zastrzeżenia wyrażone przez Komisję.

88 Zobowiązania te miały ten skutek, że uściślały treść umowy o świadczenie usług zgłoszonej przez DSD w celu uzyskania atestu negatywnego lub wyłączenia, poprzez wskazanie Komisji, w jaki sposób DSD zamierzała zachowywać się w przyszłości.

Komisja słusznie więc uwzględniła te zobowiązania w swojej ocenie, dzięki czemu DSD uzyskała wnioskowaną decyzję o wyłączeniu. Komisja nie musiała zatem zajmować stanowiska w kwestii istnienia lub nieistnienia prawa DSD do uzależniania wspólnego korzystania z urządzeń służących do prowadzenia zbiórki od swej zgody, zważywszy że przedsiębiorstwo to zrezygnowało w ramach podjętych zobowiązań z przeciwstawiania się wspólnemu korzystaniu.

89 W związku z tym Komisja słusznie wydała zaskarżoną decyzję, nie uwzględniając podnoszonego przez DSD prawa do sprzeciwiania się wspólnemu korzystaniu, ze względu na zobowiązania podjęte w tym celu przez DSD, aby rozwiązać problemy wskazane przez Komisję. Dlatego też zadaniem Sądu nie jest badanie legalności tej decyzji w świetle elementu, z którego skarżąca zrezygnowała.

2. *W przedmiocie pierwszej części zarzutu opartej na braku konieczności wspólnego korzystania z urządzeń służących do prowadzenia zbiórki*

a) Argumenty stron

90 Analogicznie do stanowiska doktryny w kwestii urządzeń niezbędnych (wyrok Trybunału z dnia 6 kwietnia 1995 r. w sprawach połączonych C-241/91 P i C-242/91 P RTE i ITP przeciwko Komisji, zwany wyrokiem „Magill", Rec. str. I-743, pkt 53 i 54, i wyrok Trybunału z dnia 26 listopada 1998 r. w sprawie C-7/97 Bronner, Rec. str. I-7791, pkt 41; wyrok Sądu z dnia 15 września 1998 r. w sprawach połączonych T-374/94, T-375/94, T-384/94 i T-388/94 European Night Services i in. przeciwko Komisji, Rec. str. II-3141), skarżąca podnosi, że wspólne korzystanie narzucone w ramach pierwszego obowiązku powinno być niezbędne do działalności konkurentów DSD, co nie ma miejsca w niniejszej sprawie.

91 W odniesieniu do systemów zbiorowych skarżąca utrzymuje, że systemy te mogą mieć dostęp do około 70% rynku bez uciekania się do wspólnego korzystania. Skarżąca wskazuje, że około 70% opakowań przetwarzanych przez jej system (opakowania szklane, większość opakowań papierowych i kartonowych, a także lekkie opakowania na południu Niemiec) jest zbieranych w ramach systemów dobrowolnego dostarczania, to znaczy albo przy użyciu kontenerów umieszczonych w przeznaczonych do tego miejscach, albo w punktach przyjmowania odpadów. Systemy te są regułą, a nie rozwiązaniem „wyjątkowym", jak stwierdzono w decyzji (zob. pkt 34). Wystarczy więc, że konkurencyjne systemy zbiorowe umieszczą ich własne kontenery, by uniknąć konieczności uciekania się do wspólnego korzystania. Skarżąca przytacza też przykład „niebieskiej torby" używanej w kwietniu 1998 r. przez Landbell celem zbierania niektórych rodzajów opakowań w Lahn-Dill-Kreis, by wykazać, że bez problemu można uruchomić system zbiórki odrębny od systemu DSD. Co więcej, z postanowienia wydanego przez Verwaltungsgerichtshof Kassel (wyższy sąd administracyjny w Kassel, Niemcy) w dniu 20 sierpnia 1999 r. wynika, że konkurujące systemy zbiorowe mogłyby być wykorzystywane „równolegle", co oznacza, że mogłyby one korzystać z ich własnych urządzeń służących do prowadzenia zbiórki.

92 W odniesieniu do systemów indywidualnych skarżąca przypomina, że w ramach tych systemów nie można co do zasady zbierać opakowań, korzystając z urządzeń położonych w pobliżu miejsca zamieszkania konsumentów, co byłoby jednak możliwe w przypadku pierwszego obowiązku. Zakaz ten ma decydujące znaczenie ze względu na przestrzeganie poziomów odzysku określonych w rozporządzeniu. W drodze wyjątku skarżąca uznaje, że w marginalnych przypadkach w ramach systemów indywidualnych można zbierać opakowania w miejscu zamieszkania konsumenta lub w jego pobliżu; dotyczy to małych przedsiębiorstw rzemieślniczych, handlowych, przemysłowych i prowadzących sprzedaż na odległość (zob. uwagi władz niemieckich, str. 7). Jednakże systemy indywidualne korzystają już w tych dwóch peryferyjnych obszarach z własnych urządzeń służących do prowadzenia zbiórki, w związku z czym wspólne korzystanie nie jest konieczne.

93 Skarżąca utrzymuje wreszcie, że decyzja narusza art. 253 WE, ponieważ nie wskazuje, dlaczego wspólne korzystanie jest niezbędne do działalności konkurentów DSD. W odniesieniu do urządzeń służących do prowadzenia zbiórki decyzja

powinna zawierać badanie struktury rynku i podnoszonych ograniczeń konkurencji, aby wykazać, że wspólne korzystanie jest niezbędne. Skarżąca wskazuje w tym względzie, że w motywie 160 zaskarżonej decyzji, który nawiązuje do zagospodarowania przestrzennego, charakteru infrastruktury służącej do prowadzenia zbiórki i głęboko zakorzenionych przyzwyczajeń konsumentów w zakresie zbierania odpadów (zob. pkt 41), Komisja nie opiera się na faktach podlegających sprawdzeniu. Podobnie stwierdzenie w tym samym motywie, że dublowanie urządzeń służących do prowadzenia zbiórki jest „w wielu przypadkach raczej mało opłacalne", jest niewystarczające. W odniesieniu do urządzeń służących do sortowania skarżąca zauważa, że decyzja nie zawiera żadnego uzasadnienia pozwalającego wyjaśnić, dlaczego wspólne korzystanie z tych urządzeń jest konieczne, poza ogólnym stwierdzeniem w motywie 182 zaskarżonej decyzji, że takie korzystanie jest konieczne, by zapobiec eliminowaniu konkurencji.

94 Komisja uważa, że powołanie się na to stanowisko doktryny w kwestii urządzeń niezbędnych jest niewłaściwe, zważywszy że urządzenia służące do prowadzenia zbiórki nie należą do DSD i że osoby trzecie muszą mieć możność korzystania z nich bez zgody DSD. W niniejszej sprawie należy raczej uznać, że decyzja zawiera wyłączenie na podstawie art. 81 ust. 3 WE odnośnie do ograniczenia konkurencji, dołączając do tego wyłączenia obowiązek mający zapewnić utrzymanie konkurencji. W motywach 133–139 decyzji wskazano w tym względzie powody, z jakich dostęp konkurentów DSD do urządzeń służących do prowadzenia zbiórki jest niezbędny. Podobnie klauzula wyłączności, która wiąże DSD z przedsiębiorstwami prowadzącymi zbiórkę, rozpatrywana w motywach 128, 160 i 162 zaskarżonej decyzji, ograniczała w znacznym stopniu wejście konkurentów na rynek (zob. pkt 30 i 40). Komisja podnosi zasadniczo, że gdyby pierwszy obowiązek nie został nałożony, klauzula wyłączności wiążąca skarżącą z przedsiębiorstwami prowadzącymi zbiórkę uniemożliwiałaby wejście konkurentów DSD na rynek zbierania opakowań od konsumentów. W związku z tym zaskarżona decyzja jest dostatecznie uzasadniona w tym względzie.

95 W odniesieniu do krytycznych uwag dotyczących wspólnego korzystania z urządzeń służących do prowadzenia zbiórki dla systemów zbiorowych Komisja i Landbell podkreślają, że to korzystanie jest konieczne, by zapewnić skuteczną konkurencję.

Landbell wskazuje zresztą, że system DSD od początku dzielił się istniejącymi już gminnymi urządzeniami, aby zbierać opakowania papierowe i kartonowe, jak również szkło.

96 W odniesieniu do krytycznych uwag dotyczących wspólnego korzystania z urządzeń służących do prowadzenia zbiórki dla systemów indywidualnych Komisja przypomina, że to korzystanie jest możliwe jedynie tam, gdzie na podstawie prawa krajowego punkty zbiórki systemów indywidualnych nakładają się z punktami zbiórki systemu DSD. Dlatego też Komisja zauważa, że pierwszy obowiązek dotyczy sytuacji, w których zezwolono systemom indywidualnym na prowadzenie zbiórki od konsumentów. Komisja wskazuje, że w takim przypadku wspólne korzystanie może nastąpić jedynie wtedy, gdy punkty zbiórki mogą być wyposażone tylko w jedno urządzenie. Ponadto Komisja podkreśla, że w odniesieniu do opakowań wykorzystywanych przy sprzedaży na odległość systemy indywidualne wymagają wspólnego korzystania jedynie wtedy, gdy obroty ich klientów są na tyle niskie, że nie byłoby opłacalne umieszczanie kontenerów na odpady w „rozsądnej odległości" od miejsca zamieszkania tych klientów.

97 W odniesieniu do krytycznych uwag dotyczących braku uzasadnienia, dlaczego wspólne korzystanie z urządzeń służących do sortowania jest konieczne, Komisja wskazuje, że skarżąca nie ma na uwadze faktu, iż w przypadku wspólnego korzystania z urządzeń służących do prowadzenia zbiórki trzeba koniecznie wspólnie sortować opakowania.

b) Ocena Sądu

98 Pod pozorem powołania się na orzecznictwo w sprawie Magill dotyczące sytuacji faktycznej, w której zainteresowany może skorzystać z niezaprzeczalnego prawa do dysponowania danymi urządzeniami — co nie ma tu miejsca (zob. pkt 87–89) —

skarżąca utrzymuje co do zasady, że należy unieważnić pierwszy obowiązek w zakresie, w jakim zobowiązuje on do wspólnego korzystania z urządzeń służących do prowadzenia zbiórki, w tym również urządzeń służących do sortowania, ponieważ nie jest to konieczne, by zapewnić działanie systemów zbiorowych i systemów indywidualnych, i nie zostało to dostatecznie uzasadnione zgodnie z art. 253 WE.

99 W celu zbadania tego argumentu należy najpierw przypomnieć, że Komisja wyraźnie stwierdza w motywie 182 zaskarżonej decyzji, że celem pierwszego obowiązku, zgodnie z którym DSD nie może zabraniać przedsiębiorstwom prowadzącym zbiórkę zawierania z konkurentami DSD umów pozwalających tym ostatnim na korzystanie z ich pojemników i innych urządzeń służących do prowadzenia zbiórki i sortowania, jest dążenie do tego, by „zapobiec eliminowaniu konkurencji na rynkach właściwych", to jest po pierwsze na rynku zbierania opakowań od konsumentów i po drugie na stanowiącym wcześniejsze ogniwo rynku organizacji przyjmowania zwrotu i odzysku opakowań od konsumentów (zob. pkt 48, motyw 182 zaskarżonej decyzji w związku z pkt 46, motyw 176 zaskarżonej decyzji, w kwestii określenia rynków właściwych).

100 Ponadto co się tyczy znaczenia terminu „konkurenci DSD" użytego w ramach pierwszego obowiązku, to należy odróżnić sytuację systemów zbiorowych, które niezaprzeczalnie konkurują z DSD na dwóch wskazanych powyżej rynkach, od sytuacji systemów indywidualnych, których obecność na tych rynkach jest marginalna, zważywszy że muszą one co do zasady zbierać opakowania nie od konsumentów, a w miejscach sprzedaży lub w ich pobliżu (zob. pkt 5 i 6).

i) W przedmiocie konieczności wspólnego korzystania przez konkurencyjne systemy zbiorowe

101 W zaskarżonej decyzji wskazano zasadniczo, że różne rodzaje urządzeń wykorzystywane przez system DSD na całym obszarze Niemiec stanowią element

o ograniczonej drożności, do którego dostęp jest konieczny, aby umożliwić innym systemom zbiorowym konkurowanie z DSD na rynku zbierania opakowań od konsumentów, a w konsekwencji podjęcie przez nie działalności na stanowiącym wcześniejsze ogniwo rynku organizacji przyjmowania zwrotu i odzysku opakowań od konsumentów.

102 W tym celu urządzenia, których dotyczy pierwszy obowiązek, są precyzyjniej określone jako „pojemniki i inne urządzenia służące do zbierania i sortowania opakowań" przedsiębiorstw prowadzących zbiórkę, które zawarły z DSD umowę o świadczenie usług. Urządzenia te określone są też w decyzji jako „infrastruktura służąca do prowadzenia zbiórki" (motywy 162, 164, 171 i 176 zaskarżonej decyzji) lub oznaczone przy użyciu ogólnego terminu „urządzenia służące do prowadzenia zbiórki" (motywy 164 i 182 zaskarżonej decyzji). Zgodnie z decyzją chodzi tu o kontenery umieszczone w pobliżu miejsca zamieszkania konsumentów w miejscu do tego przeznaczonym, jak również o infrastrukturę niezbędną do zbierania plastikowych worków lub opróżniania pojemników udostępnianych konsumentom przez przedsiębiorstwo prowadzące zbiórkę (motyw 32 zaskarżonej decyzji).

103 Podobnie w zakresie, w jakim sortowanie materiałów należy do przedsiębiorstw prowadzących zbiórkę, pojęcie urządzeń służących do prowadzenia zbiórki obejmuje również wyspecjalizowane zakłady, w których zasadniczo prowadzi się sortowanie. Wyjaśnienie to, zawarte w motywie 32 decyzji, pozwala zrozumieć, z jakiego powodu wspólne korzystanie z urządzeń służących do prowadzenia zbiórki dotyczy też urządzeń służących do sortowania. Etap zbiórki jest bowiem jedynie pierwszym etapem procesu odzysku opakowań, w którym etap sortowania stanowi logiczną kontynuację i konieczne następstwo. Dlatego też z chwilą, gdy przedsiębiorstwa prowadzące zbiórkę mogą przystąpić do zbierania opakowań objętych systemem DSD i opakowań objętych innymi systemami zbiorowymi, przedsiębiorstwa te mogą też przystąpić do sortowania ilości, które zebrały na rzecz tych różnych systemów. Skarżąca jest świadoma tego, zważywszy że umowa o świadczenie usług przewiduje zarówno zbieranie, jak i sortowanie opakowań. Z tego właśnie powodu Komisja uważa, że rynek zbierania opakowań od konsumentów obejmuje jednocześnie zbieranie i sortowanie wspomnianych opakowań, a więc dwie odrębne czynności

wymagające różnych infrastruktur, aczkolwiek stanowi jednolity rynek ze względu na zapotrzebowanie DSD na obie wspomniane usługi (motyw 87 zaskarżonej decyzji).

104 Nie można więc twierdzić, że zaskarżona decyzja nie jest dostatecznie uzasadniona, jeśli chodzi o objęcie urządzeń służących do sortowania ogólnym pojęciem urządzeń służących do prowadzenia zbiórki, w związku z czym należy odrzucić zastrzeżenie podniesione w tym względzie przez skarżącą.

105 W celu wykazania konieczności wprowadzenia wspólnego korzystania z urządzeń służących do prowadzenia zbiórki, aby umożliwić systemom zbiorowym konkurującym z DSD dostęp i utrzymanie się na rynkach zbierania i organizacji przyjmowania zwrotu i odzysku opakowań od konsumentów, w decyzji bada się rolę przedsiębiorstw prowadzących zbiórkę w ramach zbiorowego systemu i cechy charakterystyczne urządzeń służących do prowadzenia zbiórki.

106 Co się tyczy przedsiębiorstw prowadzących zbiórkę, to w decyzji słusznie wskazano, że z ekonomicznego punktu widzenia opłaca się systemowi zbiorowemu powierzyć cały obszar objęty umową tylko jednemu przedsiębiorstwu prowadzącemu zbiórkę, ponieważ usługi z zakresu zbiórki od konsumentów charakteryzują się znacznymi efektami sieci i korzyściami skali i zakresu (motyw 160 zaskarżonej decyzji). Tym samym fakt, iż DSD zawiera umowę z jednym przedsiębiorstwem prowadzącym zbiórkę obejmującą określony obszar, ułatwia uzyskanie pozwoleń i informacji koniecznych do spełnienia wymogów przewidzianych w obowiązujących przepisach i umożliwia zbieranie opakowań na całym danym obszarze bez konieczności korzystania z usług wielu spółek.

107 W decyzji słusznie też wskazano, że ze względu na ograniczenia przestrzenne i ze względów logistycznych jest raczej mało prawdopodobne, by inny system zbiorowy

korzystał z usług przedsiębiorstw prowadzących zbiórkę, które nie uczestniczą w systemie DSD reprezentującym 80% popytu na rynku zbierania opakowań od konsumentów (motyw 128 zaskarżonej decyzji). Fakt, iż 80% opakowań, które mogą być zebrane od konsumentów, jest już objętych siecią przedsiębiorstw prowadzących zbiórkę zatwierdzoną przez jednostki samorządu terytorialnego, czyni znacznie bardziej utrudnionym wprowadzenie równoległej sieci. Na tej podstawie Komisja uważa, że zdublowanie sieci wprowadzonej przez przedsiębiorstwa prowadzące zbiórkę objęte systemem DSD wydaje się mało prawdopodobne.

108 W odniesieniu do urządzeń służących do prowadzenia zbiórki jako takich decyzja słusznie wskazuje, że ze względu na okoliczności związane przede wszystkim z zagospodarowaniem przestrzennym, charakterem infrastruktury służącej do prowadzenia zbiórki i głęboko zakorzenionymi przyzwyczajeniami konsumentów w zakresie zbierania odpadów w licznych przypadkach raczej mało opłacalne wydaje się posiadanie wielu urządzeń służących do prowadzenia zbiórki od konsumentów (motyw 160 zaskarżonej decyzji). Jest to zrozumiałe, ponieważ dublowanie urządzeń nie jest ani w interesie władz państwowych, które zatwierdzają systemy zbiorowe i wydają niezbędne pozwolenia, ani w interesie konsumentów, których współpraca jest niezbędna, by systemy zbiorowe mogły skutecznie funkcjonować, albowiem to konsumenci umieszczają opakowania w workach, które są zbierane, w pojemnikach, które są opróżniane, lub w odpowiednich kontenerach.

109 Z tego punktu widzenia żądanie od konsumentów, by używali dwóch lub większej liczby worków na opakowania w zależności nie od materiału, ale od wykorzystywanego systemu zbiorowego, lub też żądanie od nich, by trzymali w swoim miejscu zamieszkania dwa lub większą liczbę różnych pojemników, które są opróżniane, w zależności od wykorzystywanego systemu, przyniosłoby efekt przeciwny do zamierzonego, a wręcz byłoby niezgodne ze sposobem, w jaki zorganizowana jest konkurencja, gdy producent lub dystrybutor opakowań postanawia skorzystać z usług wielu systemów zbiorowych, by zapewnić przyjmowanie zwrotu i odzysk opakowań (zob. wyrok Sądu z dnia 24 maja 2007 r. w sprawie T-151/01 DSD przeciwko Komisji, Zb.Orz. str. II-1607, pkt 129–139, w których Sąd przedstawia treść wyjaśnień udzielonych podczas rozprawy w odniesieniu do zasad funkcjono-

wania systemów, które łączą wiele systemów zbiorowych, by zapewnić zbiórkę i odzysk opakowań). W ten sposób należy rozumieć pojęcie „głęboko zakorzenione przyzwyczajenia konsumentów w zakresie zbierania odpadów" (motywy 93 i 160 zaskarżonej decyzji), którzy chcą się przyczynić do poprawy stanu środowiska naturalnego, ale w taki sposób, który będzie dla nich jak najmniej niedogodny.

110 Podobnie mnożenie systemów zbiórki worków lub opróżniania pojemników, tak jak mnożenie kontenerów lub miejsc pozwalających konsumentowi na pozbycie się opakowań w pobliżu miejsca zamieszkania nie jest rozsądne z ekonomicznego punktu widzenia w związku z tym, że ilość dostępnych miejsc jest ograniczona (motyw 93 zaskarżonej decyzji), a ten sam kontener może być używany przez dwa lub większą liczbę systemów zbiorowych, tak jak jest to teraz praktykowane w przypadku po pierwsze opakowań papierowych i kartonowych objętych systemem DSD, a po drugie w przypadku prasy (gazet i czasopism), która podlega gminom (motyw 32 zaskarżonej decyzji). Komisja mogła więc wziąć pod uwagę zagospodarowanie przestrzenne i charakter urządzeń służących do prowadzenia zbiórki, gdy dokonywała oceny, pod jakimi warunkami można było pozwolić systemom zbiorowym na uzyskanie dostępu do konsumentów.

111 DSD doskonale zna powyższe rozważania socjologiczne i ekonomiczne i miała je na względzie w momencie wprowadzania swojego systemu. Od samego początku DSD postanowiła bowiem korzystać z istniejących już gminnych urządzeń, by zbierać opakowania papierowe i kartonowe, a także opakowania ze szkła. Te uprzednio istniejące urządzenia pozwoliły tym samym na szybkie i skuteczne wprowadzenie systemu DSD w celu łatwego dotarcia do konsumentów, którzy byli już przyzwyczajeni do korzystania z miejsc przewidzianych do pozostawiania opakowań tego rodzaju.

112 Z powyższego wynika, że zaskarżona decyzja prawidłowo wskazuje powody, z jakich urządzenia przedsiębiorstw prowadzących zbiórkę, które zawarły z DSD umowę o świadczenie usług, stanowią element o ograniczonej drożności dla systemów zbiorowych konkurujących z DSD, z Landbell na czele.

113 W tych okolicznościach, gdyby pozwolić DSD na uniemożliwianie przedsiębiorstwom prowadzącym zbiórkę zawierania z konkurentami DSD umów i wykonywania ich, to byłoby to w rzeczywistości równoznaczne z pozbawieniem konkurentów wszelkiej realnej możliwości wejścia na rynek zbierania opakowań od konsumentów i utrzymania się na nim, w związku z czym Komisja może słusznie uznać, że wspólne korzystanie jest konieczne, by uniknąć jakiegokolwiek eliminowania konkurencji z tego rynku.

114 Wniosku tego nie podważają podniesione przez skarżącą argumenty krytykujące konieczność wspólnego korzystania przez systemy zbiorowe.

115 Fakt, iż 70% wagi opakowań zebranych przez skarżącą jest przedmiotem zbiórki za pośrednictwem systemu dobrowolnego dostarczania do kontenerów lub do punktów przyjmowania odpadów, a nie za pośrednictwem systemu zbiórki worków lub opróżniania pojemników, nie podważa zatem przedstawionego powyżej rozumowania, zgodnie z którym zarówno urządzenia służące do prowadzenia zbiórki wykorzystywane przez system dobrowolnego dostarczania, jak i infrastruktura służąca do prowadzenia zbiórki wykorzystywana przez system zbiórki stanowią element o ograniczonej drożności, do którego systemy zbiorowe konkurujące z DSD muszą mieć zapewniony dostęp, by wejść na rynek zbierania opakowań od konsumentów.

116 Podobnie skarżąca, przytaczając przykład „niebieskiej torby" wprowadzonej przez Landbell w Lahn-Dill-Kreis celem zilustrowania możliwości uruchomienia odrębnego systemu zbiórki, nie może pomijać faktu, iż przykład ten nie dotyczył kraju związkowego, a jedynie kantonu, co wykluczało zatwierdzenie jako systemu zbiorowego, iż chodziło w niniejszej sprawie o projekt pilotażowy wprowadzony przy wsparciu władz lokalnych i że DSD wniosła skargę przeciwko temu systemowi. Co więcej, należy zaznaczyć, że od momentu wydania decyzji Landbell rzeczywiście mogła wejść na rynek zbierania opakowań od konsumentów jako system zbiorowy w landzie Hesji, w którym Landbell korzysta za zgodą danych przedsiębiorstw i właściwych władz lokalnych z tych samych urządzeń służących do prowadzenia zbiórki co urządzenia, z których korzysta system DSD.

117 Wreszcie przytoczenie fragmentu postanowienia wydanego przez Verwaltungsgerichtshof Kassel w dniu 20 sierpnia 1999 r., w którym sąd przewiduje wprowadzenie „równoległych" systemów zbiorowych, nie pozwala jednak uznać, że konkurujące systemy zbiorowe powinny korzystać z oddzielnych urządzeń służących do prowadzenia zbiórki.

118 Z powyższego wynika, że zaskarżona decyzja prawidłowo określa — w odniesieniu do obowiązków spoczywających na Komisji na podstawie art. 81 WE i obowiązku uzasadnienia — powody, z jakich wspólne korzystanie z urządzeń służących do prowadzenia zbiórki, w tym również urządzeń służących do sortowania, należących do przedsiębiorstw, które zawarły umowę z DSD, jest konieczne, by umożliwić konkurującym systemom zbiorowym wejście na rynek zbierania opakowań od konsumentów, a tym samym prowadzenie działalności na stanowiącym wcześniejsze ogniwo rynku organizacji przyjmowania zwrotu i odzysku opakowań od konsumentów.

119 W związku z tym należy odrzucić argumentację skarżącej opartą na błędnym charakterze lub niedostatecznym uzasadnieniu zaskarżonej decyzji w odniesieniu do konieczności zapewnienia wspólnego korzystania w celu utrzymania konkurencji między systemami zbiorowymi.

ii) W przedmiocie domniemywanej konieczności wspólnego korzystania przez systemy indywidualne

120 Należy zaznaczyć, że skoro DSD została zatwierdzona jako system zbiorowy we wszystkich niemieckich krajach związkowych, to jasne jest, że pojęcie „konkurenci DSD", które zastosowano w ramach pierwszego obowiązku, dotyczy w pierwszej kolejności wszystkich konkurencyjnych systemów zbiorowych, tzn. wszystkich systemów zatwierdzonych przez władze niemieckie do przyjmowania zwrotu

i odzysku opakowań od konsumentów. Powstaje jednak pytanie, czy pojęcie to obejmuje również systemy indywidualne. Skarżąca utrzymuje w tym względzie, że wspólne korzystanie nie jest konieczne w przypadku systemów indywidualnych, zaś Komisja podnosi w swoich pismach procesowych, że pierwszy obowiązek ma zastosowanie do systemów indywidualnych wówczas, gdy zezwolono im na prowadzenie zbiórki od konsumentów.

121 Sąd uważa, że pierwszy obowiązek należy rozumieć w ten sposób, że pojęcie „konkurenci DSD" nie dotyczy systemów indywidualnych, a jedynie systemów zbiorowych, z następujących powodów.

122 Przede wszystkim należy podkreślić, że bezsporny jest fakt, iż systemy indywidualne muszą, co do zasady, zbierać opakowania w miejscu sprzedaży lub w jego sąsiedztwie, a nie od konsumentów. Taka interpretacja bazuje na treści rozporządzenia w sprawie opakowań (zob. pkt 5 i 6). Opiera się ona również na uwagach władz niemieckich przedstawionych Komisji w toku postępowania administracyjnego, z których wynika, że „poziomy odzysku narzucone [w] rozporządzeniu mogły być osiągnięte jedynie poprzez przyjmowanie zwracanych opakowań w punktach sprzedaży lub w [ich] bezpośrednim sąsiedztwie i że ewentualna zbiórka prowadzona w pobliżu domostw nie mogła być uwzględniona w tych poziomach odzysku" (uwagi władz niemieckich, str. 3–6, motyw 15 zaskarżonej decyzji). W związku z tym nie można utrzymywać, że systemy indywidualne i systemy zbiorowe pozostają w bezpośredniej konkurencji w odniesieniu do prowadzenia zbiórki od konsumentów.

123 Następnie należy zauważyć, iż strony nie kwestionują już, że w drodze wyjątku od wskazanej powyżej zasady systemy indywidualne mogą działać na marginesie rynku zbierania opakowań od konsumentów, a tym samym na stanowiącym wcześniejsze ogniwo rynku organizacji przyjmowania zwrotu i odzysku opakowań od konsumentów. Komisja wskazuje w ramach definicji rynku zbierania opakowań, że gdyby koncepcja przedstawiona przez władze niemieckie miała przeważyć (zob. pkt 122), to „systemy indywidualne powinny kreować popyt jedynie na peryferiach tego rynku, w szczególności w sektorze punktów zbiórki porównywalnych z gospodarstwami

domowymi lub dostaw dla konsumentów prywatnych" (motyw 87 zaskarżonej decyzji w związku z motywem 15 tej decyzji, zob. też motyw 159 zaskarżonej decyzji). Podobnie ustosunkowując się do twierdzenia DSD, że prowadzenie zbiórki od konsumentów nie było możliwe w ramach systemów indywidualnych, Komisja wskazuje, że „bezsporny jest fakt, iż systemy indywidualne muszą też przyjmować zwracane opakowania towarów dostarczanych konsumentom prywatnym (sprzedaż na odległość, dostawy realizowane przez drobnych handlowców) w pobliżu miejsca zamieszkania konsumenta prywatnego" (motyw 167 zaskarżonej decyzji).

124 Ponadto strony zgodnie przyznają w swoich pismach procesowych, że możliwości wejścia systemu indywidualnego na rynek zbierania opakowań od konsumentów ograniczają się do dwóch hipotetycznych przypadków nakładania się określonych w rozporządzeniu w sprawie opakowań. Pierwszy przypadek dotyczy spółek prowadzących sprzedaż na odległość, które korzystają z systemu indywidualnego. Zgodnie z § 6 ust. 1 zdanie szóste rozporządzenia w sprawie opakowań w przypadku sprzedaży na odległość „należy zapewnić przyjmowanie opakowań, stwarzając możliwość ich zwrotu w możliwej do przyjęcia odległości od konsumenta końcowego". Oznacza to, że przyjmowanie zwrotu w miejscu sprzedaży, które co do zasady jest charakterystyczne dla systemu indywidualnego, powinno w omawianym przypadku móc odbywać się w pobliżu konsumenta. Drugi przypadek dotyczy sytuacji, gdy odbiorca opakowania traktowany jest w rozporządzeniu jako konsument. Z § 3 ust. 10 zdanie drugie rozporządzenia wynika bowiem, że „kawiarnie, hotele stołówki, urzędy administracji, koszary, szpitale, placówki edukacyjne, organizacje charytatywne, wolne zawody, jak też przedsiębiorstwa rolne i przedsiębiorstwa rzemieślnicze, z wyjątkiem drukarni i innych przedsiębiorstw przetwarzających papier, których odpady mogą być usunięte w tempie właściwym dla gospodarstw domowych przy wykorzystaniu tradycyjnych środków służących do zbierania papieru, kartonu, opakowań tekturowych i innych lekkich opakowań i kontenerów o maksymalnej pojemności 1100 litrów według rodzaju materiałów", uznaje się za konsumentów.

125 Należy wreszcie zaznaczyć, że w przeciwieństwie do systemów zbiorowych konkurujących z DSD, w przypadku których decyzja wskazuje powody, z jakich przedsiębiorstwa prowadzące zbiórkę będące kontrahentami DSD i ich urządzenia

służące do prowadzenia zbiórki stanowią element o ograniczonej drożności, Komisja nie wyjaśnia, dlaczego konieczne jest, w celu utrzymania konkurencji na rynkach właściwych, by systemy indywidualne miały dostęp do tych przedsiębiorstw i ich urządzeń.

126 Wprost przeciwnie Komisja wskazuje w swojej analizie warunków dotyczących utrzymania konkurencji (zob. pkt 40), że „przedsiębiorstwa prowadzące zbiórkę, które nie należą do systemu DSD, zawsze znajdą oferty w dziedzinie systemów indywidualnych", uściślając że „w każdym razie są one możliwe na marginesie rynku [zbierania opakowań od konsumentów] w odniesieniu do niektórych kombinacji opakowań i miejsc składania" (motyw 159 zaskarżonej decyzji z odwołaniem do motywu 87 wspomnianej decyzji). Wyjaśnienie to pozwala sądzić, że mając na względzie zobowiązania przedstawione przez DSD (motyw 163 zaskarżonej decyzji), Komisja nie miała obaw, lub w każdym razie nie żywiła ich już, co do możliwości znalezienia przez systemy indywidualne przedsiębiorstwa prowadzącego zbiórkę w celu przyjmowania zwrotu i odzysku opakowań od konsumentów w przypadkach nakładania się przewidzianych w rozporządzeniu.

127 Analizę tę potwierdza fakt, iż Komisja wskazuje w ramach oceny istotnego wpływu klauzuli wyłączności na rzecz przedsiębiorstw prowadzących zbiórkę na konkurencję (zob. pkt 30), że „jedyny przypadek, gdy wydaje się możliwe skorzystanie z usług innych przedsiębiorstw prowadzących zbiórkę (a więc umieszczenie dodatkowych kontenerów na odpady), dotyczy niektórych punktów zbiórki porównywalnych z gospodarstwami domowymi, takich jak szpitale lub stołówki, z zastrzeżeniem spełnienia pewnych warunków w dziedzinie logistyki i opakowań" (motyw 128 zaskarżonej decyzji). Oznacza to, że w tych przypadkach wydaje się możliwe współistnienie dwóch systemów zbiórki.

128 W przeciwieństwie do systemów zbiorowych, które muszą spełniać surowe warunki w zakresie pokrycia terytorialnego, systemy indywidualne mogą ograniczyć się do przyjmowania zwracanych opakowań w miejscach, w których są wprowadzane do obrotu. Chociaż dublowanie wszystkich urządzeń potrzebnych dla systemu

zbiorowego wydaje się trudne z powodów przedstawionych powyżej (zob. pkt 105–113), to dla systemu indywidualnego łatwiejsze jest zagwarantowanie, że drugie urządzenie zostanie umieszczone w określonym miejscu, by umożliwić mu zbieranie opakowań, które są objęte jego systemem.

129 W związku z tym ze względu na brak wyjaśnień, które pozwoliłyby zrozumieć, dlaczego wspólne korzystanie mogłoby być konieczne dla systemów indywidualnych, aby „zapobiec eliminowaniu konkurencji na rynkach właściwych", z powyższego wynika, że pojęcie „konkurent DSD", którego użyto w ramach pierwszego obowiązku, należy interpretować w ten sposób, że nie dotyczy ono systemów indywidualnych, a jedynie systemów zbiorowych konkurujących z DSD.

130 Taka interpretacja pojęcia „konkurenci DSD" znajduje zresztą potwierdzenie we fragmencie decyzji, w którym wyraźnie wskazano, iż wspólne korzystanie z urządzeń służących do prowadzenia zbiórki przez „konkurencyjne systemy" nie dotyczy systemów indywidualnych. Aby obalić argument podniesiony przez DSD przeciwko wspólnemu korzystaniu z kontenerów przez konkurencyjne systemy, Komisja wskazuje, że argument ten dotyczy „wyłącznie kwestii, czy systemy indywidualne mogą zbierać lub skupować opakowania składane w pobliżu domostw konsumentów, i nie dotyczy zatem problemu wspólnego korzystania z kontenerów z konkurencyjnymi systemami" (zob. przypis nr 16 do motywu 169 zaskarżonej decyzji). Cytat ten, w którym zestawia się systemy indywidualne i systemy konkurencyjne, wyraźnie wyłącza systemy indywidualne ze wspólnego korzystania z urządzeń służących do prowadzenia zbiórki, które jest więc ograniczone do systemów konkurencyjnych, mianowicie systemów zbiorowych konkurujących z DSD.

131 W związku z tym nie zachodzi potrzeba ustosunkowania się do argumentów skarżącej dotyczących niezgodności zaskarżonej decyzji z prawem w zakresie, w jakim pierwszy obowiązek dotyczy systemów indywidualnych.

132 Podobnie Sąd nie może uwzględnić niektórych argumentów podniesionych przez Komisję na etapie dupliki, zgodnie z którymi wspólne korzystanie mogłoby być konieczne, po pierwsze, w przypadku niskich obrotów, w zakresie w jakim to dotyczy systemów indywidualnych, które zajmują się opakowaniami dostarczanymi w ramach sprzedaży na odległość oraz, po drugie, w przypadku, gdy można umieścić tylko jedno urządzenie służące do prowadzenia zbiórki, na przykład w szpitalu, w zakresie w jakim to dotyczy miejsc składania, które są traktowane analogicznie do konsumentów. Argumenty te nie znajdują się bowiem w zaskarżonej decyzji (przypadek obrotów) lub jej przeczą (przypadek szpitala) i argumentacja przedstawiona przez Komisję w toku niniejszego postępowania nie może zaradzić niedostatkowi uzasadnienia zaskarżonej decyzji w tym względzie (zob. podobnie wyroki Trybunału z dnia 24 października 1996 r. w sprawach połączonych C-329/93, C-62/95 i C-63/95 Niemcy i in. przeciwko Komisji, Rec. str. I-5151, pkt 47 i 48, i wyrok Sądu z dnia 18 stycznia 2005 r. w sprawie T-93/02 Confédération nationale du Crédit mutuel przeciwko Komisji, Zb.Orz. str. II-143, pkt 126).

3. *W przedmiocie drugiej części zarzutu opartej na niemożności nałożenia obowiązku w celu zapobieżenia ewentualnemu naruszeniu art. 81 ust. 1 WE i art. 82 WE*

a) Argumenty stron

133 Ustosunkowując się do argumentacji przedstawionej w odpowiedzi na skargę (zob. pkt 94), skarżąca podnosi, że ewentualne naruszenie art. 81 ust. 1 WE lub art. 82 wskazane przez Komisję opiera się wyłącznie na przypuszczeniach i nie może uzasadniać pierwszego obowiązku, który w każdym razie może mieć na celu jedynie zapobieżenie eliminowaniu konkurencji na rynku, na którym stwierdzono wcześniej ograniczenie konkurencji, mianowicie na rynku zbierania opakowań od konsumentów.

134 Po pierwsze, skarżąca przypomina, że jedyne ograniczenie konkurencji, w rozumieniu art. 81 ust. 1 WE, wskazane w decyzji, tkwi w klauzuli wyłączności zawartej przez DSD na rzecz przedsiębiorstw prowadzących zbiórkę (zob. pkt 28–32). Ograniczenie to dotyczy rynku zbierania opakowań od konsumentów i uniemożliwia innym przedsiębiorstwom prowadzącym zbiórkę oferowanie DSD ich usług, czego skutkiem jest istotne ograniczenie konkurencji między przedsiębiorstwami prowadzącymi zbiórkę na obszarze objętym umową (motywy 123, 124 i 140 zaskarżonej decyzji). Wspomniane ograniczenie zostało jednak wyłączone przez Komisję na podstawie art. 81 ust. 3 WE (zob. pkt 37–41), w szczególności w zakresie, w jakim nie skutkuje ono eliminowaniem konkurencji na rynku zbierania opakowań od konsumentów (motywy 158 i 178 zaskarżonej decyzji). W tych okolicznościach skarżąca utrzymuje, że pierwszy obowiązek, którego zamierzonym celem jest umożliwienie konkurentom dostępu do stanowiącego wcześniejsze ogniwo rynku organizacji zbiórki od konsumentów (motywy 162 i 177 zaskarżonej decyzji), jest bez związku ze wskazanym powyżej ograniczeniem konkurencji, które nie dotyczy konkurentów DSD na rynku organizacji, lecz konkurentów przedsiębiorstw prowadzących zbiórkę będących kontrahentami DSD. Pierwszy obowiązek nie pozwala więc na ożywienie konkurencji na rynku zbierania opakowań od konsumentów.

135 Po drugie, skarżąca wskazuje, że Komisja nie może nałożyć obowiązku, by zapobiec domniemanej groźbie ograniczenia konkurencji lub nadużycia na rynku pochodnym, mianowicie na rynku organizacji zbiórki od konsumentów, na którym żadne ograniczenie konkurencji w rozumieniu art. 81 ust. 1 WE nie zostało stwierdzone, ani tym bardziej żadne ograniczenie konkurencji nie zostało wyłączone na podstawie art. 81 ust. 3 WE. Skarżąca przypomina w tym względzie, że Komisja wyraźnie stwierdza w decyzji, iż umowa o świadczenie usług nie przyznaje wyłączności na rzecz DSD w odniesieniu do dostępu do urządzeń jej kontrahentów, służących do prowadzenia zbiórki (zob. pkt 36). Podobnie Komisja wskazuje, że na rynku organizacji nie ma żadnego ograniczenia konkurencji (motyw 86 zaskarżonej decyzji). Skarżąca wskazuje też, że brak jest dowodów pozwalających uznać, że zawrze obowiązek wyłączności w umowie z jej kontrahentami lub narzuci tę wyłączność jednostronnie. W tych okolicznościach skarżąca podnosi, że rynek, który należy uwzględnić celem zastosowania art. 81 ust. 3 WE, musi być identyczny z rynkiem badanym w świetle art. 81 ust. 1 WE. Poza tym podobnie jak przedmiot badania na podstawie art. 81 ust. 3 WE, możliwość nałożenia obowiązku w oparciu o art. 8 ust. 1 rozporządzenia nr 17 jest również ograniczona przez ograniczenie konkurencji, które stwierdzono na podstawie art. 81 ust. 1 WE. Artykuł 8

rozporządzenia nr 17 nie może więc stanowić podstawy prawnej nałożenia obowiązku, by rozwiązać istniejący podobno problem z zakresu konkurencji.

136 Po trzecie, skarżąca uważa, że nawet jeśli Komisja mogła nałożyć obowiązek w decyzji o wyłączeniu, aby zapobiec fikcyjnemu ograniczeniu konkurencji na rynku pochodnym, to Komisja nie mogła tego uczynić w formie obowiązku, który stanowi zupełnie odrębny środek [art. 15 ust. 2 lit. b) rozporządzenia nr 17], lecz powinna to zrobić w formie warunku, który uczyniłby porozumienie „nadającym się do wyłączenia" (wyrok Sądu z dnia 22 października 1996 r. w sprawach połączonych T-79/95 i T-80/95 SNCF i British Railways przeciwko Komisji, Rec. str. II-1491, pkt 63 i następne). Znajduje to potwierdzenie w praktyce decyzyjnej Komisji (przywołanej w replice, przypisy nr 20 i 21), która prawie zawsze dołączała do swoich decyzji o wyłączeniu warunki, a nie obowiązki, jeśli — i w zakresie, w jakim — uważała, że określone zachowanie jest niezbędne, by zapobiec eliminowaniu konkurencji w rozumieniu art. 81 ust. 3 WE.

137 Tytułem wstępu Komisja podnosi, że przywołana powyżej argumentacja jest niedopuszczalna, ponieważ chodzi tu o podniesiony zbyt późno nowy zarzut w rozumieniu art. 48 § 2 regulaminu Sądu. Ponadto Komisja przypomina, że celem pierwszego obowiązku jest zabezpieczenie zobowiązań przedstawionych przez DSD w celu zaradzenia pewnym problemom stwierdzonym w toku postępowania administracyjnego oraz pewnym niejasnościom związanym z tymi zobowiązaniami. Istotne jest zatem, czy zachowanie, od którego DSD się powstrzymała, mogło być badane w świetle art. 81 ust. 1 WE. W decyzji Komisja wyraża w tym względzie swoje zastrzeżenia, które dotyczą nie tylko klauzuli wyłączności na rzecz przedsiębiorstw prowadzących zbiórkę, lecz również kwestii dostępu konkurentów do urządzeń przedsiębiorstw prowadzących zbiórkę będących kontrahentami DSD. Ponadto Komisja podkreśla, że jej ocena w ramach art. 81 WE nie może być ograniczona wyłącznie do rynku zbierania opakowań od konsumentów, który obejmuje w każdym razie dwa aspekty — po pierwsze usługi oferowane przez

przedsiębiorstwa prowadzące zbiórkę, a po drugie zapotrzebowanie DSD i innych systemów zbiorowych na usługi — ale może też dotyczyć ewentualnego wpływu umowy na stanowiący wcześniejsze ogniwo rynek organizacji.

b) Ocena Sądu

i) W przedmiocie niedopuszczalności

138 Ustosunkowując się do wniosku Komisji o uznanie przytoczonej powyżej argumentacji DSD za niedopuszczalną w związku z tym, że stanowi ona podniesiony zbyt późno nowy zarzut w rozumieniu art. 48 § 2 regulaminu Sądu, należy stwierdzić, że chociaż przepis ten rzeczywiście zakazuje podnoszenia nowych zarzutów w toku postępowania, to zarzut stanowiący rozszerzenie zarzutu, który został uprzednio — bezpośrednio lub pośrednio — wskazany w skardze i który pozostaje z nim w ścisłym związku, należy uznać za dopuszczalny. Podobne rozwiązanie jest stosowane w przypadku zastrzeżenia, które podnosi się na poparcie zarzutu (zob. w szczególności wyrok Sądu z dnia 21 marca 2002 r. w sprawie T-231/99 Joynson przeciwko Komisji, Rec. str. II-2085, pkt 156).

139 W niniejszej sprawie argumentacja przedstawiona przez DSD w replice stanowi jedynie kontynuację argumentów przedstawionych w skardze na poparcie niezgodności z prawem pierwszego obowiązku w świetle art. 81 WE. Ponadto argumenty te stanowią jedynie odpowiedź skarżącej na argumenty przedstawione przez Komisję w jej odpowiedzi na skargę, aby skoncentrować przedmiot sporu na stwierdzeniu, że na podstawie art. 81 ust. 3 WE ograniczeniu konkurencji zostaje przyznane w zaskarżonej decyzji wyłączenie, a do tego wyłączenia zostaje dołączony obowiązek oparty na konieczności ochrony konkurencji. W szczególności należy podkreślić, że przedstawione po raz pierwszy na etapie repliki twierdzenie skarżącej, iż pierwszy

obowiązek narusza art. 8 rozporządzenia nr 17, jest ściśle związane z przedstawionym w ramach pierwszego zarzutu twierdzeniem dotyczącym naruszenia art. 81 ust. 3 WE, zważywszy że skarżąca, podnosząc ten zarzut, kwestionuje zgodność z prawem pierwszego obowiązku w świetle obowiązującego prawa i że to właśnie art. 8 rozporządzenia nr 17 pozwala Komisji dołączyć obowiązek do decyzji o wyłączeniu wydanej na podstawie art. 81 ust. 3 WE.

140 W każdym razie Komisja miała okazję przedstawić swoje uwagi w odniesieniu do argumentacji, która jej zdaniem stanowi nowy zarzut, w duplice oraz podczas rozprawy.

141 Z powyższego wynika, że należy odrzucić wniosek Komisji o uznanie za niedopuszczalną argumentacji przedstawionej przez skarżącą w odniesieniu do możliwości nałożenia obowiązku w celu zapobieżenia ewentualnej groźbie naruszenia art. 81 ust. 1 WE i art. 82 WE.

ii) Co do istoty

142 Należy zatem zbadać argumenty podniesione przez skarżącą, która twierdzi, że Komisja nie mogła w niniejszej sprawie dołączyć do decyzji o wyłączeniu wydanej na podstawie art. 81 ust. 3 WE obowiązku nałożonego w oparciu o art. 8 rozporządzenia nr 17.

143 Zgodnie z art. 81 ust. 3 WE przepisy art. 81 ust. 1 WE mogą zostać uznane za niemające zastosowania do każdego porozumienia między przedsiębiorstwami, które przyczynia się do polepszenia produkcji lub dystrybucji produktów bądź do popierania postępu technicznego lub gospodarczego (pierwsza przesłanka), przy

zastrzeżeniu dla użytkowników słusznej części zysku, który z tego wynika (druga przesłanka), oraz bez nakładania na zainteresowane przedsiębiorstwa ograniczeń, które nie są niezbędne do osiągnięcia tych celów (trzecia przesłanka) i bez dawania przedsiębiorstwom możliwości eliminowania konkurencji w stosunku do znacznej części danych produktów (czwarta przesłanka).

144 Ponadto art. 8 ust. 1 rozporządzenia nr 17 pozwala Komisji dołączyć do decyzji o wyłączeniu wydanej na podstawie art. 81 ust. 3 WE warunki i obowiązki.

145 W związku z tym należy najpierw podkreślić, że błędny jest sposób, w jaki skarżąca przedstawia zaskarżoną decyzję. Na żadnym z etapów oceny prowadzonej przez Komisję na podstawie art. 81 WE zaskarżona decyzja nie ograniczyła się jedynie do zbadania wpływu na konkurencję klauzuli wyłączności na rzecz przedsiębiorstw prowadzących zbiórkę, ale miała też na względzie kwestię dostępu do urządzeń przedsiębiorstw prowadzących zbiórkę.

146 Powyższy wniosek odnosi się zarówno do oceny dotyczącej art. 81 ust. 1 WE (motywy 28–32 i motywy 33–36 zaskarżonej decyzji), jak i oceny dotyczącej art. 81 ust. 3 WE (zob. motywy 37–39 w odniesieniu do trzech pierwszych przesłanek zastosowania tego przepisu traktatu, w których analiza skupia się na przedsiębiorstwach prowadzących zbiórkę, i motywy 40 i 41, w których przesłanka dotycząca utrzymania konkurencji jest badana w odniesieniu do przedsiębiorstw prowadzących zbiórkę, ale przede wszystkim w odniesieniu do systemów zbiorowych konkurujących z DSD).

147 Dopiero w części poświęconej wyjaśnieniom przedstawionym przez Komisję celem uzasadnienia obowiązków dołączonych do decyzji o wyłączeniu na podstawie art. 8 rozporządzenia nr 17, decyzja wskazuje na konieczność zapewnienia konkurentom

DSD dostępu do urządzeń przedsiębiorstw prowadzących zbiórkę, które zawarły z DSD umowę o świadczenie usług, aby zdystansować się wobec zastrzeżeń skarżącej poczynionych w odniesieniu do jednego z zobowiązań, o których mowa w motywie 71, i aby uniknąć eliminowania konkurencji na rynku zbierania opakowań od konsumentów i na stanowiącym wcześniejsze ogniwo rynku organizacji zbiórki od konsumentów (zob. pkt 42 i 45).

148 Ponadto skarżąca dokonuje w swojej argumentacji sztucznego rozróżnienia między rynkiem zbierania opakowań od konsumentów — zawężonym przez skarżącą jedynie do przedsiębiorstw prowadzących zbiórkę, z których usług DSD korzysta, i do przedsiębiorstw prowadzących zbiórkę, które nie zawarły z DSD umowy o świadczenie usług — a rynkiem organizacji przyjmowania zwrotu i odzysku od konsumentów, który dotyczy DSD i jej konkurentów. Jak wskazano w decyzji (zob. pkt 41), w rzeczywistości istotna jest raczej kwestia, czy systemy zbiorowe konkurujące z DSD muszą mieć dostęp, czy też nie, do urządzeń kontrahentów DSD, służących do prowadzenia zbiórki, aby móc wejść na rynek zbierania opakowań od konsumentów i w konsekwencji prowadzić działalność na stanowiącym wcześniejsze ogniwo rynku organizacji przyjmowania zwrotu i odzysku opakowań od konsumentów.

149 Dlatego też nie można twierdzić, że decyzja o wyłączeniu dotyczy wyłącznie ograniczenia konkurencji, które zostało stwierdzone w ramach oceny dotyczącej art. 81 ust. 1 WE, mianowicie klauzuli wyłączności na rzecz przedsiębiorstw prowadzących zbiórkę. Decyzja ta dotyczy w istocie całej umowy o świadczenie usług zgłoszonej przez DSD, doprecyzowanej dzięki różnym zobowiązaniom przedstawionym przez to przedsiębiorstwo w celu wyjaśnienia przesłanek jej stosowania.

150 Należy więc uwzględnić fakt, iż Komisja zgodziła się wyłączyć umowę o świadczenie usług, ponieważ DSD zapewniła ją w szczególności, że żadne postanowienie tej umowy nie mogło wiązać przedsiębiorstw prowadzących zbiórkę z DSD i że w przypadku wspólnego korzystania DSD nie będzie wnosić skarg o zaniechanie przeciwko osobom trzecim. Zapewnienia te mają decydujące znaczenie, ponieważ

pozwalają Komisji uznać, że przesłanka wyłączenia związana z utrzymaniem konkurencji jest w niniejszej sprawie spełniona. Należy zaznaczyć w tym względzie, że w toku postępowania administracyjnego Komisja wyraźnie stwierdziła, iż w razie braku tych zapewnień nie miała ona zamiaru zezwolić na umowę lub udzielić w jej zakresie wyłączenia i że zamierzała albo uznać, iż istnienie ewentualnej przeszkody w dostępie konkurentów DSD do urządzeń kontrahentów DSD, służących do prowadzenia zbiórki stanowiło ograniczenie konkurencji (zob. pkt 33), albo rozważyć, czy zachowanie DSD mające na celu uniemożliwienie jej konkurentom dostępu do wspomnianych urządzeń nie mogło być ocenione na podstawie art. 82 WE (zob. pkt 35).

151 W związku z tym, skoro Komisja wydała decyzję o wyłączeniu, mając na względzie zarówno swoją ocenę klauzuli wyłączności na rzecz przedsiębiorstw prowadzących zbiórkę, jak i konieczność utrzymania konkurencji, tak aby systemy zbiorowe konkurujące z DSD miały zapewniony dostęp do urządzeń kontrahentów DSD, służących do prowadzenia zbiórki (zob. pkt 118 i 128), to Komisja nie naruszyła art. 81 ust. 3 WE i art. 8 rozporządzenia nr 17, nakładając pierwszy obowiązek.

152 Wreszcie skarżąca utrzymuje, że nawet jeśli Komisja mogła nałożyć obowiązek na DSD na mocy zaskarżonej decyzji, to mogła to uczynić jedynie w formie warunku, a nie w formie obowiązku, dlatego że skutki prawne związane z obowiązkiem są bardziej doniosłe niż skutki prawne związane z warunkiem. Zgodnie z art. 8 ust. 3 lit. b) rozporządzenia nr 17 Komisja może bowiem cofnąć lub zmienić decyzję albo zakazać zainteresowanym stronom określonych działań, jeśli strony naruszają jeden z obowiązków dołączonych do decyzji, a w świetle art. 15 ust. 2 lit. b) tego rozporządzenia Komisja mogłaby nałożyć grzywnę, gdyby skarżąca naruszyła obowiązek.

153 Należy jednakże podkreślić, iż art. 8 ust. 1 rozporządzenia nr 17 stanowi, że do decyzji o wyłączeniu można dołączyć warunki i obowiązki, przy czym przepis ten nie określa, kiedy Komisja musi wybrać jeden z tych środków. Co więcej, w związku

z tym, że art. 81 ust. 3 WE wprowadza na korzyść przedsiębiorstw wyjątek od ogólnego zakazu przewidzianego w art. 81 ust. 1 WE, Komisji musi przysługiwać szeroki zakres uznania w zakresie szczegółowych postanowień dotyczących wyłączenia, przy czym Komisja jest zobowiązana przestrzegać granic wyznaczonych dla jej uprawnień w art. 81 WE (zob. wyrok Trybunału z dnia 23 października 1974 r. w sprawie 17/74 Transocean Marine Paint przeciwko Komisji, Rec. str. 1063, pkt 16).

154 Fakt, iż Komisja wolała w innych sprawach narzucić warunki niż nałożyć obowiązki, nie wystarcza, by zakwestionować przewidzianą w rozporządzeniu nr 17 możliwość dołączenia do decyzji o wyłączeniu obowiązków, a nie warunków.

155 Z powyższego wynika, że w niniejszej sprawie Komisja nie naruszyła art. 81 ust. 3 WE ani art. 8 rozporządzenia nr 17, dołączając do decyzji o wyłączeniu obowiązek dotyczący konieczności zapewnienia wspólnego korzystania przez systemy zbiorowe konkurujące z DSD z urządzeń przedsiębiorstw służących do prowadzenia zbiórki wykorzystywanych przez system DSD.

4. *W przedmiocie trzeciej części zarzutu opartej na naruszeniu zasady proporcjonalności*

156 Zakładając nawet, że wspólne korzystanie z urządzeń służących do prowadzenia zbiórki jest konieczne, by zapewnić utrzymanie konkurencji, skarżąca podnosi jednak, że pierwszy obowiązek jest mimo wszystko nieproporcjonalny, ponieważ po pierwsze narusza on rozporządzenie w sprawie opakowań, po drugie prowadzi do zakłócenia konkurencji na szkodę DSD, po trzecie wyrządza nadmierną szkodę znakowi Der Grüne Punkt, i po czwarte narusza podstawowe prawo skarżącej w kwestii dostępu do wymiaru sprawiedliwości.

a) W przedmiocie domniemywanego naruszenia rozporządzenia w sprawie opakowań

Argumenty stron

157 Skarżąca utrzymuje, że pierwszy obowiązek jest nieproporcjonalny, ponieważ wspólne korzystanie z urządzeń DSD służących do prowadzenia zbiórki jest sprzeczne z zasadą odpowiedzialności za produkt przewidzianą w rozporządzeniu w sprawie opakowań. Zasada ta zobowiązuje producentów i dystrybutorów opakowań do osiągania poziomów odzysku „w odniesieniu do opakowań, które wprowadzili na rynek" (pkt 1 ust. 1 zdanie pierwsze załącznika I do § 6 rozporządzenia). Ponadto w przypadku uczestnictwa w systemie zbiorowym odpowiedzialność producenta lub dystrybutora za te opakowania przechodzi na podmiot zarządzający tym systemem, który ma obowiązek „poddawać odzyskowi opakowania, które są mu dostarczane" (§ 6 ust. 3 zdanie drugie rozporządzenia) i osiągać poziomy odzysku „w odniesieniu do opakowań, względem których producenci i dystrybutorzy uczestniczą w [jego] systemie" (pkt 1 ust. 1 zdanie drugie załącznika I do § 6 rozporządzenia). Ze względu na to podejście, które bazuje na konkretnym opakowaniu, odkupywanie opakowań od innych systemów w celu osiągnięcia poziomów odzysku przewidzianych w rozporządzeniu byłoby niezgodne z prawem. W związku z tym skarżąca utrzymuje, że systemy konkurujące z jej systemem powinny, co do zasady, wypełniać spoczywające na nich obowiązki przyjmowania zwrotu i odzysku, wykorzystując własne urządzenia służące do prowadzenia zbiórki, nazywane „urządzeniami systemu służącymi do prowadzenia zbiórki" (zob. pkt 3 ust. 3 tiret siódme załącznika I do rozporządzenia).

158 Tak więc w przypadku wspólnego korzystania z urządzeń służących do prowadzenia zbiórki przez dwa konkurujące systemy, przyznanie jednemu lub drugiemu z tych systemów konkretnego opakowania nie jest zasadniczo możliwe. Skarżąca wskazuje w tym względzie, że przydzielenie systemom „ilości zebranych opakowań w zależności od ich źródła poprzez ich rozdzielenie w ramach kontyngentów", o którym mowa w zaskarżonej decyzji (motyw 170 zaskarżonej decyzji), wymaga przeprowadzenia kosztownych i złożonych analiz w zakresie sortowania. Co więcej,

przedstawiony przez Komisję przykład papieru i kartonu prowadzi do niesprawiedliwych rezultatów, w zakresie w jakim udział ilości zebranych opakowań, obejmujący opakowania przyznane DSD i określony przez analizy w zakresie sortowania, wynosił początkowo 25%, podczas gdy udział opakowań faktycznie wziętych przez DSD w licencję był znacznie niższy od tego kontyngentu. Zdaniem DSD objęcie tym rozwiązaniem wszystkich opakowań jest niedopuszczalne.

159 Ponadto skarżąca utrzymuje, że rozporządzenie czyni niezgodnym z prawem każde wspólne korzystanie z urządzeń służących do prowadzenia zbiórki przez systemy indywidualne, które nie mogą, co do zasady, zbierać opakowań w pobliżu konsumenta. Dlatego też utrzymując, że DSD nie może powoływać się na rozporządzenie w sprawie opakowań w stosunku do swych kontrahentów, Komisja nie uwzględniła faktu, iż rozporządzenie ma również na celu ochronę skarżącej przed zakłóceniem konkurencji.

160 Komisja twierdzi, że sposób, w jaki skarżąca przedstawia rozporządzenie, jest niedokładny, zważywszy że poziomy odzysku nie są oparte na konkretnych opakowaniach ani na łącznej ilości opakowań wprowadzonych na rynek, ale na ilości opakowań powierzonych danemu systemowi. Z kolei Landbell podnosi, że wspólne korzystanie z urządzeń służących do prowadzenia zbiórki jest w każdym razie zgodne z rozporządzeniem w sprawie opakowań, którego zmiana w 1998 r. miała na celu zwiększenie konkurencji między dwoma systemami zbiorowymi.

Ocena Sądu

161 Co do zasady skarżąca utrzymuje, że wspólne korzystanie z urządzeń przedsiębiorstw, które zawarły z DSD umowę o świadczenie usług, ma ten skutek, że uniemożliwia jej przyjmowanie zwrotu i odzysk opakowań, które zostały jej specjalnie przyznane przez danego producenta lub dystrybutora opakowań zgodnie

z zasadą odpowiedzialności za produkt przewidzianą w rozporządzeniu w sprawie opakowań. Dlatego też uniemożliwiając DSD przeciwstawienie się wspólnemu korzystaniu, pierwszy obowiązek nieproporcjonalnie narusza prawa i obowiązki, które zdaniem skarżącej wynikają z tego rozporządzenia.

162 Podczas rozprawy stronom zadano pytania dotyczące zasad funkcjonowania systemów zbiorowych i systemów indywidualnych, tak aby Sąd mógł ustalić, jaka była rola opakowania jako takiego, które skarżąca określa pojęciem „konkretne opakowanie", przy wykonywaniu obowiązków przyjmowania zwrotu i odzysku przewidzianych w rozporządzeniu. Te sprzeczne stanowiska pozwoliły Sądowi dokonać następujących ustaleń.

163 Po pierwsze, należy zaznaczyć, że poziomy odzysku określone w załączniku I do § 6 rozporządzenia w sprawie opakowań są liczone jako procent masy materiału wprowadzonego do obrotu, rzeczywiście przyjętej i odzyskanej, a nie w zależności od liczby lub rodzaju danych opakowań. Punkt 1 ust. 1 załącznika I do § 6 rozporządzenia stanowi, że producenci i dystrybutorzy opakowań mają obowiązek spełniać wymagania dotyczące odzysku opakowań, które wprowadzili do obrotu, i że ten sam obowiązek dotyczy podmiotów zarządzających systemami zbiorowymi w odniesieniu do opakowań, względem których producenci i dystrybutorzy uczestniczą w takich systemach. Punkt 1 ust. 2 załącznika I do § 6 rozporządzenia stanowi w tym względzie, że stosowne ilości opakowań są określone „jako procent masy", niezależnie od tego, czy chodzi o opakowania wprowadzone do obrotu przez producenta lub dystrybutora, czy też o opakowania, względem których producent lub dystrybutor uczestniczy w systemie zbiorowym. Co więcej, od dnia 1 stycznia 2000 r. systemy indywidualne i systemy zbiorowe podlegają tym samym poziomom odzysku przewidzianym dla rodzaju materiału (motyw 21 zaskarżonej decyzji).

164 Z § 6 ust. 1 zdanie czwarte i piąte rozporządzenia wynika zresztą, że obowiązek przyjmowania zwrotu i odzysku spoczywający na dystrybutorach dysponujących powierzchnią handlową powyżej 200 m^2 obejmuje opakowania produktów

oznaczonych markami, których nie sprzedają, o ile opakowania te są tego samego rodzaju, kształtu i rozmiaru, co opakowania, które znajdują się w ich asortymencie. Tym samym poziomy odzysku tych dystrybutorów nie są obliczane w stosunku do opakowań rzeczywiście wprowadzonych na rynek, ale w zależności od opakowań, które są podobne pod względem rodzaju, kształtu i rozmiaru.

165 Po drugie, z powyższego wynika, że rozdzielenie ilości opakowań między różne systemy, ustalone przez producenta lub dystrybutora opakowań, nie dotyczy określonych z góry ilości opakowań, lecz mas materiału, które odpowiadają tym opakowaniom. W praktyce oznacza to, że gdy producent opakowań postanawia powierzyć DSD przyjmowanie zwrotu i odzysk połowy opakowań plastikowych, które wprowadza do obrotu w Niemczech, DSD powinna przyjąć zwrot i odzyskać taką ilość materiału, która odpowiada połowie tych opakowań. W celu osiągnięcia poziomów odzysku przewidzianych w rozporządzeniu DSD musi zatem wykazać władzom niemieckim, że poddała odzyskowi 60% masy plastiku przekazanego jej przez tego producenta (gdzie 60% jest poziomem odzysku dotyczącym plastiku). Podobnie jeśli producent może wykazać, że przerzucił na DSD spoczywający na nim obowiązek przyjmowania zwrotu i odzysku w odniesieniu do połowy ilości plastiku wprowadzonego do obrotu, to musi on również udowodnić, że przyjął zwrot i poddał odzyskowi resztę ilości materiału, odpowiadającą drugiej połowie, za pośrednictwem systemu indywidualnego lub innego systemu zbiorowego.

166 Należy ponadto podkreślić, że jest zupełnie możliwe — jak wskazano w motywie 170 decyzji — rozdzielenie za pomocą kontyngentów między różne systemy ilości opakowań zebranych przez urządzenia służące do prowadzenia zbiórki. Przytoczony przez skarżącą przykład opakowań papierowych i kartonowych, które są zbierane przez system DSD w tym samym czasie co prasa (gazety i czasopisma), pokazuje bowiem, że możliwe jest bezproblemowe dzielenie urządzeń służących do prowadzenia zbiórki. Skarżąca nie może więc twierdzić, że ma prawo zakazać swoim konkurentom korzystania z techniki, którą sama stosuje. Ponadto Landbell wskazała podczas rozprawy na fakt istnienia porozumienia kompensacyjnego zawartego po wydaniu decyzji, które pozwala różnym podmiotom zarządzającym

systemem podzielić ilości materiałów odzyskanych przez przedsiębiorstwa prowadzące zbiórkę, z których usług te podmioty korzystają, ze względu na ilości materiału, za które wspomniane podmioty są odpowiedzialne na podstawie umów podpisanych z producentami i dystrybutorami opakowań.

167 Twierdzenie DSD, że rozdzielenie ilości zebranych opakowań papierowych i kartonowych oraz prasy (gazet i czasopism) jest złożone i kosztowne, nie wystarczy w żadnym razie, by zakwestionować proporcjonalność pierwszego obowiązku zgodnie z rozporządzeniem w sprawie opakowań. Zakładając nawet, że tak właśnie jest, należy stwierdzić, że kryterium złożoności i kryterium kosztów nie są kryteriami pozwalającymi stwierdzić naruszenie rozporządzenia i że nie mogą, jako takie, usprawiedliwić dalszego zachowania mogącego skutkować eliminowaniem konkurencji na rynkach właściwych. Co więcej, w niniejszej sprawie decyzja wyraźnie wskazuje, że pierwszy obowiązek nie uniemożliwia DSD obniżania wynagrodzenia wypłacanego przedsiębiorstwom prowadzącym zbiórkę w przypadku wspólnego korzystania z urządzeń w celu zapewnienia, by nie obciążono jej kosztami za jakąkolwiek usługę świadczoną na rzecz osoby trzeciej (zob. pkt 35). Dlatego też w przypadku wspólnego korzystania DSD będzie mogła upewnić się, że wynagrodzenie należne przedsiębiorstwu prowadzącemu zbiórkę uwzględnia tylko jedną usługę z zakresu przyjmowania zwrotu i odzysku świadczoną na rzecz systemu DSD, przy czym to wynagrodzenie nie służy do finansowania usługi świadczonej na rzecz innego systemu.

168 Podobnie żaden dowód nie potwierdza twierdzenia DSD, że technika kontyngentów zastosowana w odniesieniu do opakowań papierowych i kartonowych oraz prasy wywołuje skutki niesprawiedliwe dla skarżącej. Wspólne korzystanie zalecane w decyzji w żadnym razie nie szkodzi interesom DSD, ponieważ celem tego postanowienia jest zapewnienie każdemu systemowi zbiorowemu możliwości zbierania opakowań, które zostały mu przyznane przez zainteresowanych producentów lub dystrybutorów. Komisja nakłada drugi obowiązek na DSD po to, by zapewnić realizację tego celu (zob. pkt 213–217).

169 W związku z tym skoro konkurencja między systemami nie odbywa się na podstawie przyznania konkretnych opakowań, ale na podstawie przydzielenia mas materiałów odpowiadających tym opakowaniom, to pierwszy obowiązek — wbrew twierdzeniom skarżącej — nie może być uznany za nieproporcjonalny.

170 Z powyższego wynika, że pierwszy obowiązek nie może być uznany za nieproporcjonalny, ponieważ byłby sprzeczny z rozporządzeniem w sprawie opakowań.

171 Wreszcie co się tyczy twierdzenia skarżącej, zgodnie z którym może ona na podstawie rozporządzenia sprzeciwić się dzieleniu urządzeń służących do prowadzenia zbiórki wykorzystywanych przez system DSD z systemami indywidualnymi, należy przypomnieć, że Sąd uznał, iż pojęcie „konkurenci DSD", użyte w celu określenia zakresu zastosowania pierwszego obowiązku, należy interpretować w ten sposób, że dotyczy ono jedynie systemów, w odniesieniu do których w zaskarżonej decyzji uznano, że konieczne jest zapewnienie wspólnego korzystania z urządzeń służących do prowadzenia zbiórki, mianowicie systemów zbiorowych konkurujących z DSD (zob. pkt 129). W tych okolicznościach pierwszy obowiązek nie ma wpływu na ewentualną możność powołania się przez DSD na rozporządzenie, aby sprzeciwić się takiemu wspólnemu korzystaniu z systemami indywidualnymi.

b) W przedmiocie ryzyka zakłócenia konkurencji na szkodę DSD

Argumenty stron

172 Skarżąca utrzymuje, że pierwszy obowiązek jest nieproporcjonalny, ponieważ pozwala on konkurentom DSD na wybór ukierunkowany na najbardziej rentowne urządzenia służące do prowadzenia zbiórki, pozostawiając skarżącej urządzenia najbardziej kosztowne. Takie pasożytowanie jest otwarte bez ograniczeń dla systemów indywidualnych, na których nie spoczywa żaden obowiązek w zakresie pokrycia terytorium, w odniesieniu do obszarów, w których systemy indywidualne nakładają się z systemami zbiorowymi, mianowicie w odniesieniu do miejsc składania porównywalnych z gospodarstwami domowymi oraz w odniesieniu do opakowań sprzedawanych na odległość. Inne systemy zbiorowe również mogłyby pasożytować na szkodę skarżącej i w przypadku wspólnego korzystania z urządzeń służących do prowadzenia zbiórki mogłyby wystąpić konflikty interesów, zważywszy

że DSD nie mogłaby już szczegółowo regulować organizacji swojego systemu, tak jak czyni to obecnie. Ponadto skarżąca powołuje się na uwagi władz niemieckich, które wskazują na ryzyko, że systemy zbiorowe staną się mniej wydajne i że dojdzie do zakłócenia konkurencji w rozumieniu art. 7 ust. 1 dyrektywy 94/62/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 20 grudnia 1994 r. w sprawie opakowań i odpadów opakowaniowych (Dz.U. L 365, str. 10), jeśli „systemy indywidualne [...] będą mogły — niezależnie od regionu dystrybucji opakowań — wybrać miejsce, w którym — ewentualnie ograniczone w ramach regionu do najważniejszych miejsc składania — zamierzają zbierać lub kupować odpady opakowaniowe".

173 Komisja, wspierana przez Landbell, kwestionuje rzekomą groźbę, jaką dla systemu DSD jest podobno pierwszy obowiązek. Tak długo jak rozporządzenie w sprawie opakowań jest stosowane w ten sam sposób do wszystkich systemów zbiorowych, żaden z tych systemów nie może się ograniczać do sektorów, które są podobno bardziej lukratywne. Podobnie systemy indywidualne muszą, co do zasady, zbierać opakowania w miejscu, w którym zostały one przekazane konsumentowi, a struktura ich miejsc składania różni się z tego powodu od struktury właściwej dla systemów zbiorowych.

Ocena Sądu

174 Wbrew twierdzeniom skarżącej wspólne korzystanie z urządzeń służących do prowadzenia zbiórki nie pozwala systemom zbiorowym konkurującym z DSD na uprzywilejowanie na terenie tego samego kraju związkowego najbardziej dochodowych obszarów kosztem innych, które nadal obciążałyby system DSD. Należy bowiem stwierdzić, że wszystkie systemy zbiorowe podlegają jednakowym obowiązkom, bez względu na to, czy chodzi o obowiązek dotyczący pokrycia terytorium, obowiązek osiągnięcia poziomów odzysku, czy też obowiązek wykazania strumieni ilościowych.

175 W każdym razie decyzja wskazuje wyraźnie, że pierwszy obowiązek nie uniemożliwia DSD obniżenia w związku z tym wynagrodzenia wypłacanego przedsiębiorstwom prowadzącym zbiórkę (zob. pkt 35).

176 Ponadto w odniesieniu do podnoszonej niezgodności wspólnego korzystania z urządzeń służących do prowadzenia zbiórki z art. 7 ust. 1 dyrektywy 94/62, zgodnie z którym systemy zapewniające przyjmowanie zwrotu i zbiórkę opakowań są tak skonstruowane, by uniknąć przeszkód w handlu oraz zakłóceń konkurencji, należy zaznaczyć, że zaskarżona decyzja ma właśnie na celu zapewnienie warunków konkurencji na rynkach właściwych i czyni to zgodnie z celami realizowanymi przez rozporządzenie, którego zmiana w 1998 r. miała na względzie umożliwienie rozwoju konkurencji między systemami zbiorowymi (motyw 169 zaskarżonej decyzji).

177 Z powyższego wynika, że nie można uznać pierwszego obowiązku za nieproporcjonalny, w zakresie w jakim pociągałby za sobą ryzyko zakłócenia konkurencji na szkodę skarżącej.

178 Ponadto w odniesieniu do domniemywanego ryzyka konkurencji między kontrahentami DSD a systemami indywidualnymi, które pierwszy obowiązek mógłby za sobą pociągnąć w przypadku wspólnego korzystania z urządzeń służących do prowadzenia zbiórki, należy przypomnieć, że Sąd uznał powyżej, iż pojęcie „konkurenci DSD", użyte w celu określenia zakresu zastosowania pierwszego obowiązku, należy interpretować w ten sposób, że dotyczy ono jedynie systemów, w odniesieniu do których w zaskarżonej decyzji uznano, że konieczne jest zapewnienie wspólnego korzystania z urządzeń służących do prowadzenia zbiórki, mianowicie systemów zbiorowych konkurujących z DSD. W tych okolicznościach pierwszy obowiązek nie ma wpływu na stosunki między DSD a systemami indywidualnymi.

c) W przedmiocie domniemywanego naruszenia funkcji znaku Der Grüne Punkt

Argumenty stron

179 Skarżąca utrzymuje, że pierwszy obowiązek jest nieproporcjonalny, ponieważ narusza on funkcję znaku Der Grüne Punkt polegającą na wskazywaniu

pochodzenia, która pozwala zidentyfikować usługę z zakresu przyjmowania zwrotu i odzysku realizowaną przez system DSD, a nie usługę oferowaną przez inny system. Skarżąca przypomina w tym względzie, że jej znak zarejestrowany jest w Niemczech jako wspólny znak, który umieszcza się na opakowaniach producentów i dystrybutorów uczestniczących w systemie DSD, a także jako znak indywidualny, który umieszcza się na urządzeniach służących do prowadzenia zbiórki, wykorzystywanych przez system DSD. W szczególności funkcja wspólnego znaku Der Grüne Punkt polegająca na wskazywaniu pochodzenia została uznana przez wiele sądów w Niemczech [wyrok Bundespatentgericht (federalnego sądu patentowego, Niemcy) z dnia 18 września 1996 r., w którym sąd uznał, że znak przekazuje informację co do zobowiązań producenta w dziedzinie ochrony środowiska; wyrok Landgericht Hamburg (sądu okręgowego w Hamburgu, Niemcy) z dnia 23 grudnia 1996 r. i wyrok Kammergericht Berlin (okręgowego sądu apelacyjnego w Berlinie, Niemcy) z dnia 14 czerwca 1994 r., w których uznano, że znak informuje o fakcie uczestnictwa w systemie DSD; wyrok Oberlandesgericht Köln (okręgowego sądu apelacyjnego w Kolonii, Niemcy) z dnia 8 maja 1998 r., który wskazuje na pierwszorzędne znaczenie znaku ze względu na jego rozpowszechnienie i popularność, oraz wyrok Bundesgerichtshof (trybunału federalnego, Niemcy) z dnia 15 marca 2001 r., w którym trybunał uznał, że producenci i dystrybutorzy informują o fakcie swojego uczestnictwa w systemie DSD poprzez umieszczenie znaku na ich opakowaniach]. W niniejszej sprawie skarżąca podnosi, że wspólne korzystanie z urządzeń służących do prowadzenia zbiórki narusza zarówno wspólny, jak i indywidualny znak Der Grüne Punkt, w zakresie w jakim konsument wie dzięki reklamie, że opakowania opatrzone tym znakiem objęte są systemem DSD, a nie konkurencyjnym systemem, i że muszą być one usuwane przy wykorzystaniu urządzeń systemu DSD służących do prowadzenia zbiórki, które co do zasady są również opatrzone znakiem Der Grüne Punkt. Tymczasem w przypadku wspólnego korzystania z urządzeń służących do prowadzenia zbiórki organizacja przyjmowania zwrotu i odzysku opakowań zebranych przez system DSD byłaby częściowo prowadzona — wbrew oczekiwaniom konsumenta — przez konkurentów DSD. Wspólne korzystanie z urządzeń służących do prowadzenia zbiórki objętych systemem DSD wprowadzałoby więc konsumentów w błąd.

180 Skarżąca dodaje, że pierwszy obowiązek zobowiązuje ją do sprzyjania konkurencji poprzez udzielanie jej konkurentom przymusowej nieodpłatnej licencji na używanie znaku Der Grüne Punkt umieszczanego na urządzeniach służących do prowadzenia zbiórki. Jednakże taka licencja jest niezgodna z prawem, ponieważ narusza obowiązujące w tej kwestii zasady [art. 21 Porozumienia w sprawie handlowych aspektów praw własności intelektualnej (porozumienie TRIPS) z dnia 15 kwietnia 1994 r. (załącznik 1C do Porozumienia ustanawiającego Światową Organizację

Handlu) zatwierdzonego przez decyzję Rady nr 94/800/WE z dnia 22 grudnia 1994 r. dotyczącą zawarcia w imieniu Wspólnoty Europejskiej w dziedzinach wchodzących w zakres jej kompetencji, porozumień, będących wynikiem negocjacji wielostronnych w ramach Rundy Urugwajskiej (1986–1994) (Dz.U. L 336, str. 1, 214), i opinia Trybunału z dnia 15 listopada 1994 r. (opinia 1/94, Rec. str. I-5267)].

181 Tytułem wstępu Komisja zauważa, że niektóre zastrzeżenia podniesione przez skarżącą nie dotyczą umowy o świadczenie usług, która jest przedmiotem zaskarżonej decyzji, ale umowy o używanie logo, która jest przedmiotem decyzji 2001/463, w związku z czym nie podlegają rozpatrzeniu w ramach niniejszej sprawy. Komisja podkreśla, że skarżąca wydaje się wywodzić prawo do wyłącznego korzystania z urządzeń służących do prowadzenia zbiórki z faktu, iż pozwala ona ich właścicielowi na umieszczenie logo Der Grüne Punkt na urządzeniach, z czym nie można się zgodzić. Oznaczałoby to bowiem, że przedsiębiorstwo prowadzące zbiórkę, które umieszcza logo Der Grüne Punkt na ciężarówce zbierającej opakowania, mogłoby korzystać z tego pojazdu jedynie na rzecz systemu DSD, a nie w celu transportu innych odpadów. Tymczasem nie tylko umowa o świadczenie usług nie zawiera postanowienia, które mogłoby potwierdzić ten tok rozumowania, ale co więcej informacje przekazane przez przedsiębiorstwa prowadzące zbiórkę w odpowiedzi na wysłane przez Komisję żądanie udzielenia informacji wskazują w szczególności, że przedsiębiorstwa te korzystają ze swoich pojazdów w celu realizacji innych zamówień. Skarżąca nie może więc powoływać się na podnoszone przez nią prawo wyłączności. Ponadto Komisja podkreśla, że konsument nie zostaje wprowadzony w błąd wtedy, gdy wrzuca opakowanie oznaczone logo Der Grüne Punkt do urządzenia służącego do prowadzenia zbiórki objętego systemem DSD, ponieważ kwestia wspólnego korzystania nie wpływa na zachowanie konsumenta. Co więcej, końcowym odbiorcą usługi z zakresu przyjmowania zwrotu i odzysku oferowanej przez system DSD nie jest konsument, lecz producent lub dystrybutor opakowań. Brak jest zatem dowodu na to, że domniemywane wprowadzenie w błąd podnoszone przez skarżącą szkodzi znakowi Der Grüne Punkt.

182 W odniesieniu do przymusowej licencji Komisja podnosi, że skarżąca nie określa, komu — zgodnie z decyzją — musiałaby przyznać licencję. Skarżąca zachowuje swobodę w zakresie zezwalania przedsiębiorstwom prowadzącym zbiórkę na używanie jej znaku poprzez umieszczanie go na ich kontenerach, mogąc nawet im to zalecić, a także w zakresie odebrania im tego zezwolenia.

Ocena Sądu

183 Co do zasady skarżąca twierdzi, że pierwszy obowiązek narusza zasadę proporcjonalności, ponieważ wspólne korzystanie szkodzi znakowi Der Grüne Punkt, który pozwala odróżnić jej usługi od usług oferowanych przez inne przedsiębiorstwa. Dysponując możliwością dostępu do urządzeń służących do prowadzenia zbiórki wprowadzonych przez przedsiębiorstwa prowadzące zbiórkę, które są już wykorzystywane przez system DSD, systemy zbiorowe konkurujące z DSD korzystałyby w ten sposób z popularności znaku wśród konsumentów, a ci zostaliby wprowadzeni w błąd, umieszczając opakowania w urządzeniach, które należałyby w ich mniemaniu do systemu DSD, a nie do konkurencyjnego systemu.

184 Należy jednak stwierdzić, że argumentacja ta nie może zostać uwzględniona.

185 Po pierwsze, umowa o świadczenie usług nie uniemożliwia przedsiębiorstwu prowadzącemu zbiórkę, które jest kontrahentem DSD, oferowania swoich urządzeń służących do prowadzenia zbiórki systemowi konkurującemu z systemem DSD. Umowa o świadczenie usług wskazuje jedynie, że „[w] ramach akcji promującej system przedsiębiorstwo prowadzące zbiórkę będzie posługiwać się często we właściwy sposób logo Der Grüne Punkt przyznanym przez DSD, na przykład drukując je na papierze firmowym, materiałach reklamowych i na pojemnikach, jak też umieszczając je na pojazdach i wyposażeniu wykorzystywanym w ramach eksploatowanego systemu" (art. 2 ust. 5 akapit pierwszy zdanie czwarte), i że „używanie logo Der Grüne Punkt jest nieodpłatne dla przedsiębiorstwa prowadzącego zbiórkę" (art. 2 ust. 5 akapit trzeci zdanie pierwsze). Fakt, iż DSD zezwala przedsiębiorstwu prowadzącemu zbiórkę na nieodpłatne umieszczenie znaku Der Grüne Punkt na jej urządzeniach służących do prowadzenia zbiórki, nie wystarczy, by DSD mogła rościć sobie prawo do wyłącznego korzystania z tych urządzeń. Wprost przeciwnie z umowy o świadczenie usług wynika, że jedynym celem umieszczenia wspomnianego logo jest wskazanie w „celach promocyjnych", że dane urządzenie uczestniczy w systemie DSD.

186 Postanowienia umowy o świadczenie usług dotyczące znaku Der Grüne Punkt nie pozwalają zatem wykazać, że umieszczenie tego znaku na urządzeniu służącym do prowadzenia zbiórki ma ten skutek, że urządzenie to nie może służyć do innych celów.

187 Po drugie, żaden przepis rozporządzenia w sprawie opakowań nie wymaga, by identyfikować urządzenia służące do prowadzenia zbiórki w świetle wykorzystywanego systemu. Tym bardziej żaden przepis rozporządzenia nie pozwala twierdzić, że urządzenia służące do prowadzenia zbiórki w ten sposób zidentyfikowane powinny być zastrzeżone tylko dla jednego systemu, tak aby uniknąć sytuacji, w której konsument mógłby pomylić się co do systemu, który przyjmuje zwracane opakowania, które konsument tam dostarcza, i je odzyskuje. Ponadto w odniesieniu do znaczenia, jakie ma umieszczenie logo Der Grüne Punkt na opakowaniach — jedna z możliwości przewidzianych w pkt 4 ust. 2 zdanie drugie załącznika I do § 6 rozporządzenia mająca na celu umożliwić konsumentowi ustalenie, jakim systemem zbiorowym dane opakowanie jest objęte (zob. pkt 6) — Sąd uznał w wyroku w sprawie T-151/01 DSD przeciwko Komisji, pkt 133, że z chwilą, gdy osiąganie poziomów odzysku przewidzianych w rozporządzeniu, a także rozdzielanie ilości opakowań między systemy odbywa się na podstawie masy danych materiałów, a nie w zależności od opakowań jako takich, bez względu na to, czy są one oznaczone logo Der Grüne Punkt, czy też nie, logo to ani nie pełni roli, ani też nie ma znaczenia, jakie przypisuje mu skarżąca. Tym samym producent lub dystrybutor opakowań, który postanawia powierzyć DSD przyjmowanie zwrotu i odzysk części opakowań, które wprowadza do obrotu w Niemczech, i zapewnić samemu poprzez system indywidualny lub powierzyć innemu systemowi zbiorowemu przyjmowanie zwrotu i odzysk pozostałej części tych opakowań, powinien tylko rozdzielić ilości materiałów między różne zainteresowane systemy i spełnić przesłanki dotyczące identyfikacji przewidziane w rozporządzeniu, nie troszcząc się o konkretne zdefiniowanie zachowania konsumenta końcowego, jak utrzymuje skarżąca.

188 W związku z tym przepisy rozporządzenia nie pozwalają wykazać, że umieszczenie znaku Der Grüne Punkt na urządzeniu służącym do prowadzenia zbiórki lub na opakowaniu przyjmowanym przez system DSD uniemożliwia wspólne korzystanie z urządzeń służących do prowadzenia zbiórki.

189 Po trzecie, należy wziąć pod uwagę fakt, iż z akt sprawy wynika, że nie wszystkie urządzenia służące do prowadzenia zbiórki wykorzystywane przez system DSD są oznaczone logo Der Grüne Punkt. Można więc zasadnie sądzić, że w momencie umieszczania opakowań w urządzeniach służących do prowadzenia zbiórki konsumenci nie kojarzą tych urządzeń ze znakiem Der Grüne Punkt, lecz z rodzajem opakowania (opakowania handlowe), a zwłaszcza z rodzajem materiałów, z których te opakowania wyprodukowano (materiały lekkie, papier/karton, szkło, itp.), które należy umieszczać w różnych rodzajach urządzeń służących do prowadzenia zbiórki. Skarżąca nie wykazuje w tym względzie, że konsument przywiązuje znaczenie do faktu, iż to DSD, a nie inny system zbiorowy, jest odpowiedzialna za przyjmowanie zwrotu i usuwanie opakowań. Konsument może oczywiście troszczyć się o środowisko, ale w związku z tym, że wszystkie systemy zbiorowe podlegają tym samym obowiązkom, pytanie, który system zajmie się w konkretnym przypadku przyjęciem zwrotu i odzyskiem, nie wydaje się istotne. Tymczasem żaden z tych obowiązków nie zostaje naruszony wskutek wspólnego korzystania z urządzeń służących do prowadzenia zbiórki. Podobnie skarżąca nie kwestionuje faktu, iż opakowania papierowe i kartonowe są zbierane do tych samych urządzeń co prasa (gazety i czasopisma), która podlega gminom, a nie systemowi DSD. Skarżąca nie twierdzi jednakże w tym zakresie, że ze względu na fakt ewentualnego umieszczenia znaku Der Grüne Punkt na tych urządzeniach konsumenci uważaliby, że system DSD jest odpowiedzialny za zbiórkę i odzysk prasy.

190 W związku z tym w celu uniknięcia wszelkiego prawdopodobieństwa wprowadzenia konsumenta w błąd, może wydawać się wystarczające wskazanie na wspólnie używanych urządzeniach służących do prowadzenia zbiórki, że opakowania są zbierane na rzecz systemu DSD i na rzecz jednego lub też większej liczby innych konkurencyjnych systemów zbiorowych, bez konieczności zakazywania jakiegokolwiek wspólnego korzystania z tych urządzeń, czego żąda skarżąca.

191 Należy wreszcie zaznaczyć, że ani pierwszy obowiązek, ani ograniczenia natury technicznej dotyczące wspólnego korzystania z urządzeń służących do prowadzenia zbiórki nie wprowadzają wymogu, by konkurenci DSD uzyskali jej pozwolenie na używanie znaku Der Grüne Punkt. Nie można więc wykluczyć, że wspólnie używane urządzenia służące do prowadzenia zbiórki będą pozbawione jakiegokolwiek logo lub oznaczenia lub, wprost przeciwnie, że każdy system umieści na nich oznaczenie,

aby być rozpoznawalnym. Dlatego też nie można twierdzić, że pierwszy obowiązek wymaga od DSD udzielania jej konkurentom przymusowych nieodpłatnych licencji na znak Der Grüne Punkt.

192 Z powyższego wynika, że nie można uznać pierwszego obowiązku za nieproporcjonalny, w zakresie w jakim skutkowałby nadmiernym naruszeniem roli, jaką odgrywa znak Der Grüne Punkt w ramach systemu DSD.

d) W przedmiocie wpływu pierwszego obowiązku na prawo dostępu do sądu krajowego

Argumenty stron

193 Skarżąca wskazuje, że pierwszy obowiązek zakazuje jej „uniemożliwiać" przedsiębiorstwom prowadzącym zbiórkę zawierania z konkurentami DSD umów o wspólne korzystanie. Taką przeszkodą mógłby być fakt wniesienia przez DSD do krajowych urzędów lub sądów skargi przeciwko tym przedsiębiorstwom w celu powołania się na niezgodność wspólnego korzystania z urządzeń służących do prowadzenia zbiórki z rozporządzeniem. W takim przypadku pierwszy obowiązek byłby więc niezgodny z podstawowym prawem dostępu do wymiaru sprawiedliwości przewidzianym w art. 6 europejskiej Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności (wyrok Trybunału z dnia 15 maja 1986 r. w sprawie 222/84 Johnston, Rec. str. 1651, pkt 17 i 18; wyrok Sądu z dnia 17 lipca 1998 r. w sprawie T-111/96 ITT Promedia przeciwko Komisji, Rec. str. II-2937, pkt 60).

194 Komisja wskazuje, że pierwszy obowiązek nie uniemożliwia w żaden sposób skarżącej przedłożenia niemieckiemu sądowi administracyjnemu kwestii zgodności wspólnego korzystania z urządzeń służących do prowadzenia zbiórki z rozporządzeniem w sprawie opakowań (zob. podobnie wyroki Verwaltungsgerichtshof Kassel z dnia 20 sierpnia 1999 r. i Verwaltungsgericht Gießen z dnia 31 stycznia 2001 r.). Do sądów wspólnotowych należy natomiast zbadanie zgodności z prawem zobowiązania i obowiązków.

Ocena Sądu

195 Skarżąca twierdzi, co do zasady, że pierwszy obowiązek uniemożliwia jej podniesienie przed niemieckimi sądami i organami krajowymi, że wspólne korzystanie z urządzeń służących do prowadzenia zbiórki jest sprzeczne z rozporządzeniem.

196 Nie można jednak interpretować pierwszego obowiązku w ten sposób. Obowiązek ten rzeczywiście nakazuje DSD, by skarżąca nie uniemożliwiała konkurencyjnym systemom zbiorowym wspólnego korzystania z urządzeń służących do prowadzenia zbiórki. Sąd uznał powyżej, że obowiązek ten jest zgodny z art. 81 ust. 3 WE i art. 8 rozporządzenia nr 17 (zob. pkt 151), ponieważ jest konieczny, aby zapewnić utrzymanie konkurencji na rynku zbierania opakowań od konsumentów i na rynku organizacji przyjmowania zwrotu i odzysku opakowań od konsumentów.

197 Pierwszy obowiązek nie uniemożliwia wszakże DSD wniesienia skargi do krajowego sądu lub urzędu, aby sprzeciwić się wspólnemu korzystaniu z urządzeń służących do prowadzenia zbiórki, które zostało narzucone DSD w ramach decyzji o wyłączeniu. DSD zachowuje więc możliwość przeciwstawienia się wspólnemu korzystaniu z należących do jej kontrahentów urządzeń służących do prowadzenia zbiórki poprzez podniesienie zarzutu naruszenia niemieckiego rozporządzenia w sprawie

opakowań lub innych przepisów krajowych. Jednakże, chociaż DSD ma tę możliwość, to mimo wszystko skarżąca nie może pomijać faktu, iż Komisja mogłaby w takiej sytuacji uznać, że taka skarga narusza obowiązek, który został na nią nałożony w celu zabezpieczenia decyzji o wyłączeniu, i to zgodnie z obowiązującymi przepisami prawa wspólnotowego. Co więcej, należy przypomnieć, że gdy sądy krajowe orzekają w kwestii porozumień lub praktyk, które są już przedmiotem decyzji Komisji, sądy te nie mogą wydawać decyzji, które byłyby sprzeczne z decyzją Komisji, nawet jeśli decyzja Komisji pozostaje w sprzeczności z decyzją wydaną przez sąd krajowy w pierwszej instancji (zob. wyrok Trybunału z dnia 14 grudnia 2000 r. w sprawie C-344/98 Masterfoods i HB, Rec. str. I-11369, pkt 52).

198 Podstawowe prawo dostępu do wymiaru sprawiedliwości, na które powołuje się skarżąca, nie może więc skutkować zezwoleniem na naruszenie decyzji wydanej na podstawie prawa wspólnotowego.

199 Z powyższego wynika, że nie można uznać pierwszego obowiązku za nieproporcjonalny, w zakresie w jakim miałby on pozbawić DSD prawa do wniesienia skargi do sądów i organów krajowych.

5. *Wniosek dotyczący pierwszego zarzutu*

200 Z powyższego wynika, że pierwszy obowiązek uniemożliwia skarżącej utrudnianie konkurencyjnym systemom zbiorowym dostępu do urządzeń jej kontrahentów, służących do prowadzenia zbiórki. Obowiązek ten opiera się na zamiarze Komisji zapewnienia systemom konkurującym z DSD dostępu do rynku zbierania opakowań od konsumentów, a w konsekwencji do rynku organizacji przyjmowania zwrotu i odzysku opakowań od konsumentów. Żaden z argumentów przedstawionych przez skarżącą w ramach pierwszego zarzutu nie jest w stanie podważyć tego wniosku.

201 W związku z tym pierwszy zarzut należy odrzucić w całości w odniesieniu do systemów zbiorowych.

202 Ponadto w celu ustosunkowania się do argumentów DSD w tym zakresie Sąd uważa za niezbędne przypomnienie (zob. pkt 121), że pojęcie „konkurenci DSD" użyte w celu określenia zakresu stosowania pierwszego obowiązku nie dotyczy systemów indywidualnych, zważywszy że z decyzji wynika, iż systemy te działają jedynie na peryferiach rynków właściwych i w przypadkach nakładania się dysponują one dostatecznymi możliwościami dostępu do przedsiębiorstw zajmujących się zbiórką lub do urządzeń służących do prowadzenia zbiórki innych niż urządzenia wykorzystywane przez system DSD.

203 W związku z tym, skoro pierwszy obowiązek nie dotyczy systemów indywidualnych, to nie zachodzi potrzeba dalszego rozpoznawania argumentów podniesionych w tym zakresie przez skarżącą.

B — *W przedmiocie drugiego zarzutu opartego na fakcie, iż obowiązek przewidziany w art. 3 lit. a) zaskarżonej decyzji narusza art. 86 ust. 2 WE*

1. *Argumenty stron*

204 Skarżąca wskazuje, że zbiera ona i odzyskuje opakowania na całym terytorium Niemiec, w tym również na nieatrakcyjnych obszarach wiejskich, i czyni to w celu ochrony środowiska. Skarżąca przypomina też, że system DSD został zatwierdzony przez właściwe władze wszystkich krajów związkowych. Zdaniem skarżącej takie zatwierdzenie ma ten skutek, że powierzona jej zostaje usługa świadczona w ogólnym interesie gospodarczym w rozumieniu art. 86 ust. 2 WE. Skarżąca uściśla w tym względzie, że fakt, iż jakikolwiek podmiot zarządzający systemem

zbiorowym może zostać zatwierdzony przez władze kraju związkowego, jest bez znaczenia, skoro art. 86 ust. 2 odnosi się wyłącznie do podjęcia się wykonania usługi świadczonej w ogólnym interesie gospodarczym, a nie do istnienia praw specjalnych lub wyłącznych w rozumieniu art. 86 ust. 1 WE. Skarżąca utrzymuje w tym względzie, że wykonywaniu obowiązków gwarancyjnych nałożonych na DSD (regularna zbiórka na całym terytorium, poziomy odzysku i wykazanie strumieni ilościowych) zagrażałoby wspólne korzystanie z urządzeń służących do prowadzenia zbiórki przewidziane w pierwszym obowiązku, ponieważ mogłoby ono podważyć zatwierdzenie systemu DSD. Co więcej, takie wspólne korzystanie prowadziłoby do zakłócenia konkurencji na szkodę skarżącej, pozwalając konkurentom DSD na pasożytowanie na jej systemie. W związku z tym reguły konkurencji przewidziane w art. 81 WE nie powinny mieć zastosowania w niniejszym przypadku, w zakresie w jakim stanowią przeszkodę w wykonywaniu szczególnego zadania powierzonego DSD.

205 Komisja i Landbell podkreślają, że skarżąca nie przedstawia żadnego dowodu na zagrożenie, jakie stanowi wspólne korzystanie dla jej działalności lub dla wskazanego przez nią zadania z zakresu usług świadczonych w ogólnym interesie gospodarczym, zważywszy że wspomniane wspólne korzystanie nie przeszkadza w żaden sposób przedsiębiorstwom prowadzącym zbiórkę, wykorzystywanym przez DSD. Landbell wskazuje też, że fakt obsługiwania nieatrakcyjnych obszarów wiejskich stanowi integralną część usługi, którą zainteresowani są klienci systemów zbiorowych, którzy chcą móc korzystać ze zbiórki na całym przedmiotowym obszarze w celu zwolnienia się ze spoczywających na nich obowiązków wynikających z rozporządzenia.

2. *Ocena Sądu*

206 Zgodnie z art. 86 ust. 2 WE przedsiębiorstwa zobowiązane do zarządzania usługami świadczonymi w ogólnym interesie gospodarczym podlegają normom traktatu, zwłaszcza regułom konkurencji, w granicach, w jakich ich stosowanie nie stanowi prawnej lub faktycznej przeszkody w wykonywaniu poszczególnych zadań im powierzonych. Przepis ten stanowi też, że rozwój handlu nie może być naruszony w sposób pozostający w sprzeczności z interesem Wspólnoty.

207 W niniejszej sprawie należy zaznaczyć, iż nawet przy założeniu, że skarżąca jest zobowiązana do usługi świadczonej w ogólnym interesie gospodarczym w rozumieniu art. 86 ust. 2 WE, tak samo jak wszystkie systemy zbiorowe zatwierdzone przez władze krajów związkowych, to niemniej jednak nie wykazano zagrożenia, że wskutek wydania zaskarżonej decyzji zadanie to zostanie podważone.

208 Wbrew twierdzeniom skarżącej w ramach niniejszego zarzutu, nałożony na DSD obowiązek, zgodnie z którym DSD nie będzie uniemożliwiać przedsiębiorstwom prowadzącym zbiórkę zawierania z konkurentami DSD umów, które pozwalają tym ostatnim na korzystanie z ich pojemników i innych urządzeń służących do zbierania i sortowania opakowań, ani też nie będzie utrudniać wykonywania tych umów, nie pozwala na wykazanie, że zaskarżona decyzja stanowi zagrożenie dla realizacji — na warunkach możliwych do zaakceptowania z ekonomicznego punktu widzenia — usługi z zakresu przyjmowania zwrotu i odzysku powierzonej systemowi DSD.

209 W szczególności żadna informacja zawarta w aktach sprawy nie pozwala stwierdzić, że zaskarżona decyzja zagraża uniemożliwieniem DSD regularnej zbiórki opakowań na całym terytorium Niemiec, osiągania poziomów odzysku przewidzianych w rozporządzeniu lub dostarczenia wymaganego w świetle wspomnianego rozporządzenia dowodu w zakresie strumieni ilościowych. Podobnie Sąd uznał już w ramach pierwszego zarzutu, ze skarżąca nie wykazała, że realizacja pierwszego obowiązku mogłaby prowadzić do zakłócenia konkurencji na szkodę skarżącej.

210 W związku z tym drugi zarzut należy odrzucić.

C — W przedmiocie trzeciego zarzutu opartego na fakcie, iż obowiązek przewidziany w art. 3 lit. b) zaskarżonej decyzji narusza art. 81 ust. 3 WE i art. 86 ust. 2 WE

211 Skarżąca utrzymuje, że obowiązek przewidziany w art. 3 lit. b) zaskarżonej decyzji (zwany dalej „drugim obowiązkiem"), zgodnie z którym „DSD nie może żądać od przedsiębiorstw prowadzących zbiórkę, które zawarły z konkurentami DSD umowy dotyczące wspólnego korzystania z pojemników i innych urządzeń służących do zbierania i sortowania zużytych opakowań handlowych, by te przedsiębiorstwa przedstawiły dowody w zakresie ilości opakowań, które nie zostały zebrane w ramach systemu DSD", narusza art. 81 ust. 3 WE i art. 86 ust. 2 WE. Skarżąca odsyła w tym względzie do argumentów rozwiniętych wcześniej w ramach pierwszego i drugiego zarzutu.

212 Ponadto skarżąca wskazuje, że w rozporządzeniu w sprawie opakowań władze niemieckie nakazują jej odzyskać „ilość rzeczywiście zebranych opakowań" (zob. sekcja 1 (5) załącznika I do § 6 rozporządzenia) i że w celu przedstawienia dowodu świadczącego o tej ilości żąda ona od przedsiębiorstw prowadzących zbiórkę przekazywania jej co miesiąc informacji co do „ilości zebranych opakowań". Tymczasem zgodnie z drugim obowiązkiem DSD nie może żądać od przedsiębiorstw prowadzących zbiórkę, by te przedsiębiorstwa przedstawiły dowody w zakresie „ilości opakowań, które nie zostały zebrane w ramach systemu DSD" w przypadku wspólnego korzystania z urządzeń służących do prowadzenia zbiórki. Zgodnie z zaskarżoną decyzją obowiązek ten jest konieczny, „[a]by konkurenci DSD mogli swobodnie korzystać z ilości opakowań zebranych na ich rzecz w ramach wspólnego korzystania z urządzeń służących do prowadzenia zbiórki" (motyw 182 zaskarżonej decyzji). Skarżąca wskazuje w tym względzie, że celem drugiego obowiązku jest zapewnienie, by — w przypadku wspólnego korzystania — ilości zebranych opakowań nie były wykorzystywane w celu wykazania strumieni ilościowych, które są przetwarzane przez skarżącą, lecz wprost przeciwnie, by były przydzielane konkurentom. Obowiązek ten nie powinien jednak pozbawiać DSD możliwości żądania od przedsiębiorstw prowadzących zbiórkę przekazywania jej informacji dotyczących wszystkich opakowań zebranych do urządzeń służących do prowadzenia zbiórki, by DSD mogła przedstawić dowód co do ilości zebranych opakowań.

213 Sąd wskazuje na wstępie, że skarżąca nie przedstawia w ramach swojego trzeciego zarzutu nowych lub szczególnych argumentów, które mogłyby wykazać, w jaki sposób drugi obowiązek narusza art. 81 ust. 3 WE i art. 86 ust. 2 WE. W tych okolicznościach należy odrzucić trzeci zarzut z tych samych powodów co powody przedstawione w odniesieniu do pierwszego i drugiego zarzutu.

214 Ponadto Sąd stwierdza, że Komisja i DSD zgodziły się podczas rozprawy co do interpretacji treści drugiego obowiązku określonego w art. 3 lit. b) zaskarżonej decyzji.

215 W świetle wystąpień stron i ich odpowiedzi na pytania zadane podczas rozprawy Sąd uważa, że chociaż — stosownie do treści drugiego obowiązku — DSD nie może żądać od przedsiębiorstw prowadzących zbiórkę przekazywania jej informacji dotyczących ilości opakowań zebranych w ramach konkurencyjnego systemu zbiorowego, to jednak DSD zachowuje możliwość żądania od tych przedsiębiorstw niezbędnych informacji, tak by DSD mogła przedstawić dowód co do ilości opakowań zebranych przez system DSD. To prawo do informacji jest zresztą wyraźnie przewidziane w motywie 175 zaskarżonej decyzji.

216 Komisja, zapytana o tę kwestię podczas rozprawy, oświadczyła, że drugi obowiązek nie skutkował tym, że skarżąca nie mogła dowiedzieć się, jaka jest łączna ilość opakowań zebranych przez przedsiębiorstwa prowadzące zbiórkę lub jaki udział tych opakowań przypada DSD, wskazując jednocześnie, że istotne znaczenie ma fakt, iż DSD nie zamierza uwzględnić na swoją rzecz ilości opakowań zebranych przez te przedsiębiorstwa na rzecz konkurencyjnego systemu. Stanowisko Komisji w tym względzie jest zgodne ze stanowiskiem skarżącej (zob. pkt 212).

217 W tych okolicznościach drugi obowiązek należy interpretować w ten sposób, że po pierwsze DSD nie może żądać od przedsiębiorstw prowadzących zbiórkę, które są jej kontrahentami na podstawie umowy o świadczenie usług, aby przyznawały jej ilości opakowań zebranych na rzecz konkurencyjnego systemu, a po drugie obowiązek ten nie skutkuje tym, że skarżąca nie może się dowiedzieć, jaka jest łączna ilość opakowań zebranych przez przedsiębiorstwa prowadzące zbiórkę, a także jaki udział tych opakowań przypada DSD.

D — *W przedmiocie czwartego zarzutu związanego z wnioskiem o stwierdzenie nieważności zobowiązania, o którym mowa w motywie 72 zaskarżonej decyzji, i opartego na naruszeniu podstawowego prawa dostępu do wymiaru sprawiedliwości*

1. *Argumenty stron*

218 Skarżąca przypomina, że na żądanie Komisji zobowiązała się „zrezygnować z wnoszenia — przeciwko VfW, jak też w podobnych przypadkach — skarg o zaniechanie takich jak ta, o której mowa w wyroku wydanym [przez Landgericht Köln] w dniu 18 marca 1997 r." (motyw 72 zaskarżonej decyzji) na podstawie skargi wniesionej przez DSD w celu przeciwstawienia się nieodpłatnemu korzystaniu przez VfW z urządzeń systemu DSD służących do prowadzenia zbiórki. Według skarżącej zobowiązanie to jest niezgodne z podstawowym prawem swobodnego dostępu do wymiaru sprawiedliwości (zob. przywołany powyżej wyrok w sprawie ITT Promedia przeciwko Komisji, pkt 60). Naruszenie to jest tym bardziej istotne, gdyż skarga o zaniechanie wniesiona przez DSD przeciwko jednemu z jej konkurentów nie jest „pozbawiona w oczywisty sposób podstawy prawnej", a tym samym nie stanowi nadużycia w świetle prawa niemieckiego (zob. przywołany powyżej wyrok w sprawie ITT Promedia przeciwko Komisji, pkt 56). Z wyroku Landgericht Köln wynika bowiem, że DSD może skutecznie dochodzić przed sądem — na podstawie niemieckiej ustawy o zwalczaniu nieuczciwej konkurencji — tego, by VfW nie mogła korzystać nieodpłatnie z finansowanych przez DSD urządzeń służących do prowadzenia zbiórki. Zgodnie z tym wyrokiem wspólne korzystanie z tych urządzeń wymaga zgody DSD i zapłaty bezpośrednio na rzecz DSD „pewnego rodzaju wynagrodzenia".

219 Komisja, wspierana przez Landbell, zauważa, że skarżąca krytykuje zobowiązanie podjęte w odpowiedzi na uwagi skierowane do Komisji przez wiele osób trzecich, zgodnie z którymi DSD — wbrew zobowiązaniu, o którym mowa w motywie 71 zaskarżonej decyzji — nie pozwalała im na swobodny dostęp do urządzeń swoich kontrahentów służących do prowadzenia zbiórki. Komisja wskazuje więc, że skoro skarżąca nie może uniemożliwiać przedsiębiorstwom prowadzącym zbiórkę zezwalania przez nie na wspólne korzystanie z ich urządzeń, to skarżąca nie może też mieć prawa do zakazania swojemu konkurentowi tego wspólnego korzystania.

2. *Ocena Sądu*

220 Należy przypomnieć, że po opublikowaniu w Dzienniku Urzędowym komunikatu, w którym Komisja ogłosiła swój zamiar zajęcia przychylnego stanowiska w odniesieniu do różnych umów dotyczących systemu DSD, wiele zainteresowanych osób trzecich poinformowało Komisję, że wbrew zobowiązaniom podjętym przez DSD na tym etapie postępowania administracyjnego odnośnie do możliwości swobodnego dostępu osób trzecich do należących do jej kontrahentów urządzeń służących do prowadzenia zbiórki, DSD sprzeciwiała się na drodze sądowej wspólnemu korzystaniu z tych urządzeń. Wyrok Landgericht Köln z dnia 18 marca 1997 r. wyraźnie wskazywał na zamiar DSD przeciwstawienia się VfW — systemowi indywidualnemu, który chciał uzyskać nieodpłatny dostęp do urządzeń służących do prowadzenia zbiórki wykorzystywanych przez system DSD w niektórych niemieckich szpitalach.

221 W związku z tym Komisja poinformowała DSD w piśmie z dnia 21 sierpnia 1997 r., że zachowanie polegające na uniemożliwianiu osobom trzecim korzystania z należących do jej kontrahentów urządzeń służących do prowadzenia zbiórki mogło być objęte zakresem zastosowania art. 82 WE, i podkreśliła znaczenie, jakie wspomniane zachowanie mogło mieć podczas postępowania dotyczącego wyłączenia, w zakresie w jakim zgodnie z czwartą przesłanką wskazaną w art. 81 ust. 3 WE porozumienie zgłoszone w celu uzyskania wyłączenia nie może dawać możliwości eliminowania konkurencji w stosunku do znacznej części danych produktów.

222 Po zajęciu przez Komisję tego stanowiska DSD przedłożyła następujące zobowiązanie, o którym mowa w motywie 72 zaskarżonej decyzji, w celu zaradzenia zastrzeżeniom wyrażonym przez tę instytucję w piśmie z dnia 21 sierpnia 1997 r.:

„[DSD] jest skłonna zrezygnować z wnoszenia — przeciwko VfW, jak też w podobnych przypadkach — skarg o zaniechanie takich jak ta, o której mowa w wyroku wydanym przez Landgericht Köln w dniu 18 marca 1997 r. [DSD] może dochodzić roszczeń o udzielenie informacji oraz roszczeń odszkodowawczych przeciwko przedsiębiorstwom prowadzącym zbiórkę, które są związane umownie z [DSD]".

223 Nie można twierdzić w tym względzie, że takie zobowiązanie stanowi naruszenie prawa dostępu do wymiaru sprawiedliwości przysługującego DSD. DSD zaproponowała Komisji to zobowiązanie, zachowując w tym względzie swobodę, w celu zapobieżenia podjęciu przez tę instytucję działań w następstwie jej pisma z dnia 21 sierpnia 1997 r. Tak więc DSD — z własnej woli, zgodnie z zasadą, w myśl której można zrezygnować z powoływania się na przysługujące prawo, i z pełną znajomością stanu rzeczy — poinformowała zasadniczo Komisję, że rezygnowała z wnoszenia do sądów niemieckich skarg kwestionujących ewentualne porozumienia między przedsiębiorstwami prowadzącymi zbiórkę, które zawarły z DSD umowę o świadczenie usług, a różnymi systemami, które mogłyby być zainteresowane wspólnym korzystaniem z urządzeń tych przedsiębiorstw.

224 Należy zresztą zaznaczyć, że dokonane w zobowiązaniu, o którym mowa w motywie 72, odstąpienie przez DSD od wnoszenia skarg o zaniechanie, nie obyło się bez kompensaty ze strony Komisji.

225 Tym samym bezsporny jest fakt, iż po podjęciu przez DSD zobowiązania Komisja nie wszczęła postępowania na podstawie art. 82 WE, inaczej niż w przypadku

umowy o używanie logo, gdzie Komisja wszczęła takie postępowanie po wniesieniu przez zainteresowane osoby trzecie uwag w odpowiedzi na komunikat w Dzienniku Urzędowym.

226 Podobnie nie kwestionuje się faktu, iż Komisja uwzględniła zobowiązanie podjęte przez DSD, odstępując od badania w sposób bardziej szczegółowy istnienia ewentualnego problemu z zakresu konkurencji w odniesieniu do, na przykład, dostępu systemów indywidualnych do urządzeń służących do prowadzenia zbiórki w szpitalach w Niemczech lub w ramach innych segmentów rynku. Taka analiza mogłaby być konieczna, aby umożliwić Komisji zbadanie wpływu, jakie mogło mieć zachowanie DSD w ramach sprawy, w której Landgericht Köln wydał w dniu 18 marca 1997 r. wyrok, na jej analizę umowy o świadczenie usług w ramach art. 81 ust. 1 i 3 WE. W niniejszej sprawie analiza Komisji w tym względzie pozostała niejasna, mimo że decyzja wskazuje, iż wydaje się możliwe, by na obszarze szpitala znajdowały się liczne urządzenia służące do prowadzenia zbiórki (motyw 128 zaskarżonej decyzji). Tego twierdzenia nie można domniemywać z rezultatów, jakie mogłaby mieć ewentualna szczegółowa analiza warunków konkurencji w dziedzinie zbierania opakowań dostarczanych szpitalom.

227 W tych okolicznościach Komisja mogła słusznie uznać, w świetle art. 81 ust. 3 WE i art. 8 rozporządzenia nr 17, że nie była usatysfakcjonowana podjętym przez DSD zobowiązaniem w odniesieniu do dostępu systemów zbiorowych do urządzeń kontrahentów DSD, służących do prowadzenia zbiórki, i że musiała pójść znacznie dalej i dołączyć do decyzji o wyłączeniu obowiązek pozwalający zagwarantować, że umowa o świadczenie usług nie umożliwi DSD eliminowania konkurencji na rynkach właściwych.

228 W tym względzie fakt, iż pierwszy obowiązek nie dotyczy systemów indywidualnych, ponieważ nie jest konieczne zapewnienie dostępu tych systemów do urządzeń kontrahentów DSD, służących do prowadzenia zbiórki ze względu na alternatywne rozwiązania oferowane przez przedsiębiorstwa prowadzące zbiórkę, które nie zawarły z DSD umowy o świadczenie usług (zob. pkt 120–129 i motyw 159

zaskarżonej decyzji), nie pozwala uznać, że zobowiązanie, o którym mowa w motywie 72 zaskarżonej decyzji, jest niezgodne z prawem, ponieważ nie jest ono odpowiedzią na problem z zakresu konkurencji stwierdzony w ramach zaskarżonej decyzji. Zobowiązanie to odpowiada bowiem innej logice niż ta, która doprowadziła Komisję do nałożenia pierwszego obowiązku. Podczas gdy celem tego obowiązku jest zapewnienie spełnienia czwartej przesłanki przewidzianej w art. 81 ust. 3 WE, mianowicie zapewnienie, by umowa o świadczenie usług nie prowadziła do eliminowania konkurencji na rynkach właściwych, zobowiązanie ma jedynie na celu ułatwienie pracy Komisji, gdy instytucja ta ma wydać atest negatywny lub przyznać wyłączenie. Jak wskazano w pkt 225 i 226 powyżej, zobowiązanie podjęte przez DSD pozwoliło Komisji uniknąć analizy kwestii, które mogły jako takie podważyć zaskarżoną decyzję lub stanowić podstawę do wszczęcia postępowania na podstawie art. 82 WE.

229 Z powyższego wynika, że podjęte przez skarżącą zobowiązanie, o którym mowa w motywie 72 zaskarżonej decyzji, nie narusza przysługującego jej prawa dostępu do wymiaru sprawiedliwości, w zakresie w jakim zobowiązanie to zostało podjęte przez DSD z pełną znajomością stanu rzeczy, po to by Komisja zaniechała badania kwestii mogących stanowić podstawę wszczęcia postępowania na podstawie art. 82 WE lub mogących podważyć jej analizę w ramach art. 82 WE.

230 W związku z tym czwarty zarzut należy odrzucić.

231 Z całości powyższych rozważań wynika, że skargę należy oddalić w całości, zarówno w zakresie w jakim dotyczy ona pierwszego i drugiego obowiązku, jak i w zakresie w jakim dotyczy ona całości zaskarżonej decyzji lub jedynie zobowiązania, o którym mowa w motywie 72 zaskarżonej decyzji.

W przedmiocie kosztów

232 Zgodnie z art. 87 § 2 regulaminu Sądu kosztami zostaje obciążona, na żądanie strony przeciwnej, strona przegrywająca sprawę. Natomiast zgodnie z art. 87 § 3 regulaminu Sądu, w razie częściowego tylko uwzględnienia żądań każdej ze stron, Sąd może postanowić, że koszty zostaną podzielone albo że każda ze stron poniesie swoje własne koszty. W niniejszej sprawie Sąd uważa, że interpretacja treści pierwszego obowiązku w ten sposób, że dotyczy on jedynie systemów zbiorowych konkurujących z DSD, a nie systemów indywidualnych, a także interpretacja treści drugiego obowiązku potwierdza częściowo zastrzeżenia podniesione przez skarżącą w tym względzie. W związku z tym Sąd uważa, że wyrazem słusznej oceny okoliczności sprawy będzie decyzja o obciążeniu Komisji jedną czwartą kosztów poniesionych przez skarżącą i jedną czwartą własnych kosztów. Skarżąca pokrywa trzy czwarte własnych kosztów, trzy czwarte kosztów poniesionych przez Komisję, a także koszty poniesione przez Landbell.

Z powyższych względów

SĄD (pierwsza izba)

orzeka, co następuje:

1) Skarga zostaje oddalona.

2) **Skarżąca pokrywa trzy czwarte własnych kosztów, trzy czwarte kosztów poniesionych przez Komisję, a także koszty poniesione przez Landbell.**

3) **Komisja pokrywa jedną czwartą własnych kosztów i jedną czwartą kosztów poniesionych przez skarżącą.**

García-Valdecasas Cooke Labucka

Wyrok ogłoszono na posiedzeniu jawnym w Luksemburgu w dniu 24 maja 2007 r.

Sekretarz Prezes

E. Coulon J. D. Cooke

Spis treści

Ramy prawne ... II - 1696

A – Rozporządzenie w sprawie zapobiegania powstawaniu odpadów opakowaniowych ... II - 1696

B – System zbiorowy Der Grüne Punkt — Duales System Deutschland GmbH, umowa o używanie logo i umowa o świadczenie usług ... II - 1699

Okoliczności faktyczne leżące u podstaw sporu ... II - 1700

Zaskarżona decyzja ... II - 1702

A – prowadzącymi zbiórkę ... II - 1703

B – Ocena dotycząca art. 81 ust. 1 WE ... II - 1704

1. W przedmiocie klauzuli wyłączności na rzecz przedsiębiorstwa prowadzącego zbiórkę ... II - 1704

2. W przedmiocie dostępu do urządzeń przedsiębiorstw prowadzących zbiórkę ... II - 1706

C – Ocena dotycząca art. 81 ust. 3 WE ... II - 1708

D – Obowiązki nałożone przez Komisję dołączone do decyzji o wyłączeniu ... II - 1710

E – Wnioski ... II - 1711

F – Sentencja ... II - 1712

Przebieg postępowania i żądania stron ... II - 1714

Co do prawa ... II - 1716

A – W przedmiocie pierwszego zarzutu opartego na twierdzeniu, że obowiązek przewidziany w art. 3 lit. a) zaskarżonej decyzji narusza art. 81 ust. 3 WE i zasadę proporcjonalności ... II - 1716

1. W przedmiocie konieczności uzyskania zgody DSD w przypadku wspólnego korzystania z urządzeń służących do prowadzenia zbiórki ... II - 1717

a) Argumenty stron ... II - 1717

b) Ocena Sądu ... II - 1719

2. W przedmiocie pierwszej części zarzutu opartej na braku konieczności wspólnego korzystania z urządzeń służących do prowadzenia zbiórki ..... II - 1725

a) Argumenty stron ..... II - 1725

b) Ocena Sądu ..... II - 1728

i) W przedmiocie konieczności wspólnego korzystania przez konkurencyjne systemy zbiorowe ..... II - 1729

ii) W przedmiocie domniemywanej konieczności wspólnego korzystania przez systemy indywidualne ..... II - 1735

3. W przedmiocie drugiej części zarzutu opartej na niemożności nałożenia obowiązku w celu zapobieżenia ewentualnemu naruszeniu art. 81 ust. 1 WE i art. 82 WE ..... II - 1740

a) Argumenty stron ..... II - 1740

b) Ocena Sądu ..... II - 1743

i) W przedmiocie niedopuszczalności ..... II - 1743

ii) Co do istoty ..... II - 1744

4. W przedmiocie trzeciej części zarzutu opartej na naruszeniu zasady proporcjonalności ..... II - 1748

a) W przedmiocie domniemywanego naruszenia rozporządzenia w sprawie opakowań ..... II - 1749

Argumenty stron ..... II - 1749

Ocena Sądu ..... II - 1750

b) W przedmiocie ryzyka zakłócenia konkurencji na szkodę DSD ..... II - 1754

Argumenty stron ..... II - 1754

Ocena Sądu ..... II - 1755

c) W przedmiocie domniemywanego naruszenia funkcji znaku Der Grüne Punkt ..... II - 1756

Argumenty stron ..... II - 1756

Ocena Sądu ..... II - 1759

d) W przedmiocie wpływu pierwszego obowiązku na prawo dostępu do sądu krajowego ..... II - 1762

Argumenty stron ..... II - 1762

Ocena Sądu ..... II - 1763

5. Wniosek dotyczący pierwszego zarzutu ..... II - 1764

B — W przedmiocie drugiego zarzutu opartego na fakcie, iż obowiązek przewidziany w art. 3 lit. a) zaskarżonej decyzji narusza art. 86 ust. 2 WE ..... II - 1765

1. Argumenty stron ..... II - 1765

2. Ocena Sądu ..... II - 1766

C — W przedmiocie trzeciego zarzutu opartego na fakcie, iż obowiązek przewidziany w art. 3 lit. b) zaskarżonej decyzji narusza art. 81 ust. 3 WE i art. 86 ust. 2 WE II - 1768

D — W przedmiocie czwartego zarzutu związanego z wnioskiem o stwierdzenie nieważności zobowiązania, o którym mowa w motywie 72 zaskarżonej decyzji, i opartego na naruszeniu podstawowego prawa dostępu do wymiaru sprawiedliwości ..... II - 1770

1. Argumenty stron ..... II - 1770

2. Ocena Sądu ..... II - 1771

W przedmiocie kosztów ..... II - 1775